

TRANSILVANI'A.

Fóia Associatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 3 florini val. austr., pentru cei ce nu suntu membrii asociatiunei.
Pentru strainatate 9 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentul se face numai pe câte 1 anu intregu.
Se abonédia la Comitétulu Associatiunei in Sibiu, séu prin posta séu prin domni colectori.

Sumariu: Materialu pentru istori'a regimentului I. granitariu din Transilvani'a. (Continuare). — Directorulu de scóle Georgie Sincai. — Academi'a romana din Bucuresci. — Insciintiare. — Constantinu Al. Rosetti. — Conferenti'a profesoralá in Blasiu. — „Scól'a Practica“ (foia pedagogica). — Lumin'a electrica in Bucuresci. — Invitare de prenumeratiune la „Timisiana“.

Materialu pentru istori'a regimentului I. granitariu din Transilvani'a.

(Urmare.)

Érasi cestiuni economice.

Dupa acestea raportulu éراسi se întórce la impregiurarile economice ale granitariilor innoindu intrebarea, cà din ce se sustínu locuitorii, apoi in sensulu decretului imperatescu din 2 Iuliu 1774 se punu urmatórele intrebári: In ce proportiune stau araturile càtra locurile nearate; cum sunt tractate ogórele; daca se semena in totu anulu cerealii de celea mai castigóse; càtu produce o semenatura de o galéta si óre n'ar' potea produce mai multu; óre tînuturi necultivate nu s'ar' potea supune la cultura si baltile nu s'ar' potea secá; mai in scurtu ce feliu de imbunatatiri economice s'au introdusu pe teritoriulu granitariilor in cei 16 ani trecuti?

Se mai punu intrebári si in privinti'a economiei de vite, cà d. e. nu cumv'a ea este atât'a de intinsa, încátu se fia in daun'a agriculturii? preste totu in ce proportiuni stá aratur'a cu fénatiile, cu locurile de pasiunea vite-loru, cu viile si cu padurile? Aici éراسi urmédia rubrice dupa diversele clase ale locuitoriloru, de servitiulu activu, de invalidi, de sessiuni góle, de ale preotiloru si bisericiloru. Pamenturile de aratu se impartu in trei clase: buna, de mijlocu si rea. La provincialisti se introdusera pe acele timpuri 4 clase, a patr'a érá cea mai rea. Fénatiile nu se impartu in clase. Pamenturile nu s'au mesuratu, asia dara la araturi s'au luat de chieia numerulu galeteloru semenate, érá la fénatie numerulu caraloru de fenu. Din tóte clasele de pamentu s'au aflatu la revisiunea acést'a mai multu pamentu in posesiunea granitariiloru, decâtu fusese in conscriptiunea cea de antáiu, cà-ci atunci se aflasera araturi de 36,005 galete, si cara 18,136. Astadata inse s'au aflatu 41,698⁵/₈ galete, si 21,001⁷/₈ cara de fenu.

Inmultirea se esplica atâtu din conscriptiunea mai exacta, càtu si din imprejurarea, cà mai multi granitarii incepusera a-si cumpará locuri dela provincialisti, éراسi altii multi invetiasera a-si cultivá pamentulu mai bine cá inainte de a se face granitarii.

Granitarii incepusera inca de pe atunci se ia si locuri in arenda, sau cà le lucrau in parte si asia adaogea la modest'a loru avere. Intr'altele raportulu ne spúne, cà hotarele comuneloru preste care se afla impartitu regimentulu s'au classificatu in timpul din urma dupa calitatea pamentului asia, cà treidiece comune au hotaru de class'a antá'a, 17 de class'a a dóu'a, 23 de class'a a trei'a si 14 de a patr'a, adeca locu rece si selbaticu. Raportulu inse crede, cà nici acésta clasificatiune nu e tocmai exacta, cà-ci dupa cercetarile facute unele hotara de class'a antá'a ar' fi sè se tréca la a dou'a, si altele din a dou'a in a trei'a etc.

Ne mai spúne raportulu, cà in partea cea mai mare a comuneloru regimentului hotarale se impartu in câte dóue intorseturi, sau cum se numescu aci calcaturi, prin urmare nu in câte trei, precum se vedea in partea cea mai mare a tierei. In o parte a hotarului se faceau semenaturi si de tómná si de érna, érá a dou'a remanea ogoru si de pascutu pentru vite. Ómenii cunosceau si inainte cu o suta de ani marea necesitate a gunoitului. Raportulu lauda pe comunele Orlatu, Vestemu si Racoviti'a, pentru-cà pe anu ce merge cultiva mai bine pamentulu, érá despre Jin'a dice, cà acolo nu e vorb'a de dóue calcaturi, ci numai de un'a, fiindu-cà au fórté puçinu locu la càmpu. Preste totu se recunósce in raportu, cà romanii granitarii se dedeau a-si lucrá bine pamentulu, numai unde sunt tare amestecati cu provincialistii au mari greutati si la cultivarea pamentului. Dara in câteva'a comune din districtulu Fagarasiului grâu nu se prea face, decâtu numai secara si ovesu. La Cugiru ómenii au locu prea puçinu, le trebue mai multu. Luandu comunele preste totu se aduce cá de exemplu, cà granitarii semenasera in a. 1774 spre ex. galete:

grâu	2656	si	$\frac{1}{2}$	si	scosesera	8840	si	$\frac{1}{4}$.
secara	5758	"	$\frac{1}{2}$	"	"	24930	"	$\frac{1}{2}$.
cucurudiu	633	"	$\frac{3}{4}$	"	"	22900	"	$\frac{1}{2}$.
orzu	205	"	$\frac{3}{4}$	"	"	961	"	$\frac{3}{4}$.
ovesu	2409	"	$\frac{3}{4}$	"	"	9223	"	$\frac{3}{4}$.
hirisca	133	"	$\frac{1}{4}$	"	"	401	"	$\frac{3}{4}$.
malaiu	434	"	—	"	"	290	"	$\frac{3}{4}$.
mazere	10	"	$\frac{3}{4}$	"	"	43	"	$\frac{3}{4}$.
linte	6	"	$\frac{1}{4}$	"	"	18	"	—
fasole	46	"	—	"	"	232	"	$\frac{1}{4}$.
inu	27	"	$\frac{1}{4}$	"	"	41	"	$\frac{1}{4}$.
cânepa	273	"	—	"	"	555	"	—
cartofi	413	"	—	"	"	2474	"	$\frac{1}{4}$.

Ne permitem a trage aci cu totu deadinsulu atentiunea economiloru din dilele nóstre la cifrele aceste oficiali de inainte cu mai bine de 100 ani, si rogamu cá se faca comparatiune cu rezultatele economiei rurale poporane din dilele nóstre. Cantitatea sementiei este aratata, subtragendu-o la fia-care productu din sum'a brutto, se vede rezultatulu netto. Ceea ce mai merita aci luarea aminte este, cá asia numitulu cucurudiu (porumbu, papsioiu, pe la Ungari'a tenchiu) se introdusese abia pe la inceputulu acelu secolu din insulele grecesci in tierile romanesci si de acolo in Transilvani'a, prin urmare locuitorii abia incepusera sè se dedea cu productulu acelu strainu, si totusi la granitarii vedemu unu frumosu progresu in cultur'a lui. Cartofii (crumpene, mere si pere de pamentu, baraboi, picioici etc.) abia erau cunoscuti dupa nume si in comitate ómenii erau siliti prin batai si inchisori cá se puie cartofi, éra comandele regimentelor de granitia au sciutu se le introducea fórte curendu. Inca pe la 1800—10—20 in mai multe comitate máncau ómenii bataie, pentru-cá nu punu cartofi. Numai fómtea cea infricosiata din 1815 pàna in vér'a anului 1817 au invetiatu pe locuitori se cultive si acésta planta.

Aci raportulu observa din nou, cá pentru numerulu familiiloru din regimentu pamentulu càtu 'lu au ei este prea puçinu chiaru si pentru casulu candu Par' cultivá fórte bine. Cele mai multe familii au numai câte doi boi de jugu, altele nici doi, ci numai vaci si unele nici chiar' atát'a. Cu tóte acestea raportulu afla, cá poporatiunea regimentulu fiindu muncitóre si-au amelioratu multu starea sa materiala. Comand'a regimentulu indémna cu totu adinsulu pe ómeni, cá se lazúesca locuri tufóse si spinóse, se le prefaca in locu de araturi sau in fénatie, ceea ce se si face in comunele curatu militarisate.

Sub rubric'a viiloru se face cunoscutu, cá dupa consemnarea mai esacta a numerulu loru s'au aflatu pe teritoriulu regimentulu vii, in care se producu 29,996 vedre ardelene de vinu, si se adaoge, cá dela revisiunea din anii trecuti incóce productiunea se inmultise cu 1235 vedre, din cauza cá locuitorii au inceputu se plantedie vii mai multe, éra unii si-au rescumperatu viile pe care le avusera zalogite si acum'a le cultivau ei insii. Vinatiile sunt trei calitati 12,982 vedre vinu bunu, 7499 de mijlocu, 8515 vinu reu. Se lauda multu vinurile

dela Cugiru, Recasdi'a, Magherusi, Pestesiu de josu si Silvasiulu. Aci inca sunt laudati granitarii, cá le place multu se cultive viile, si cá au inceputu se nu mai vëndia cá vinu nou, ci 'lu tinu pàna in altu anu si ilu tragu de pe drojdii, apoi ilu vëndu cu castigu mai bunu.

Padurile.

Cu acésta parte a economiei raportulu se ocupa éراسi pe largu. Mai antàiu se insémna, cá 34 sate au paduri in abundantia, 22 au atát'a càtu le trebuie, 4 sate au puçine, éra 24 n'au nici o padure. De aci incolo intr'o rubrica lunga se arata la fia-care comuna intinderea paduriloru, inse nu mesurate, ci dupa distantie de óre, in care le-ai potea calcá in lungulu si in latulu. Cele mai multe paduri se vedu d. e. la Mihaesci 4 óre lungime, 2 latime; la Vetielu 3 si $2\frac{1}{4}$; la Racoviti'a 3 si $2\frac{1}{2}$; la Jin'a 3 si $1\frac{1}{2}$; Vaid'a-recea 4 si 2; Arpasiulu de susu $2\frac{1}{2}$ si 2; Arpasiulu de josu $2\frac{1}{2}$ si $3\frac{1}{2}$; Vistea de josu 3 si $\frac{1}{2}$; Uci'a de susu 2 si $2\frac{1}{2}$; Margineni 4 si $1\frac{3}{4}$; Sinc'a 2 si 1; Vadu 3 si 3; Scorei 2 si 2; Tintiaru 2 si 2; Tohanu $1\frac{1}{2}$ si $1\frac{1}{2}$; Iléni 2 si 2; si asia mai departe.

Pàna in an. 1777 administratiunea militara inca nu apucase a regulá economi'a paduriloru, dara in raportu se atingu câte'vea proiecte economice, care in comitatele feudali abia se realisédia in dilele nóstre.

Cunoscute sunt nenumeratele procese de proprietatea paduriloru si muntiloru, câte s'au nascutu dupa desfiintierea regimentelor in fostii granitarii de un'a parte, intre statu sau natiunea sasésca ori domni feudali de alta parte.

Locuitorii granitarii in prea puçine comune au fostu in stare se produca documente scrise in favórea proprietatii loru, ei inse au produşu in tóte casurile usulu vechiu stravechiu, folosirea paduriloru din timpuri nepomenite, din mosi de stramosi. In acestu raportu militarescu aflamu descrisu unu singuru casu dela Orlatu. Granitarii din acea comuna tîneau din parinti si din strabuni, cá ei sunt buni proprietari ai paduriloru de pe hotarulu loru, se si folosiau de acelu dreptu nu numai pentru trebuintiele casei si ale economiei, ci si cá duceau regulatu lemne de focu la Sibiiu, unde le vindeau cu pretiu convenabilu si anume câte unu caru pàna le 4 fl.

Intr'aceea administratiunea militara austriaca nededata cu economi'a de padure precum o aflase ea in Transilvani'a, cá adeca se taie ori cine cum va vrea in padure, veni la idea cá se marginésca acelu dreptu asia, cá Orlatienii se-si póta aduce din padure numai atâtea lemne, câte le-ar' trebui pe sam'a casei, éra de vëndiare se nu mai póta taiá de càtu numai sub conditiune cá sè se faca unu magazinu de lemne, dara Orlatieniloru se li se platésca pentru taiatu si transportu din padure in comuna câte 2 fl; éra 1 fl. 15 cr. se remàie plata de transportu pàna la Sibiiu, éra castigulu ce ar' resultá se intre la fondulu proventelor. Orlatienii s'au opusu; comand'a regimentulu inse totu au reusitu cu mare gréutate, cá se infintiedie unu micu magazinu, ér' sila mare nu i-a convenitu se faca. S'au probatu cu argumente eco-

nomice, că se-si traga ómenii sam'a, că devastându ei neincetatu padurile mai pe urma le voru lipsí cu totul. Intre altele raportulu sustine, că proprietariulu padurilor din tóta tier'a ar' fi numai principele tieriei, prin urmare locuitorii ar' fi numai usufructuari. Asia sciéu ei de acasa din tierile loru; destulu inse, că vedemu si aci urme de o economia mai rationala a padurilor, de câtu erá economi'a selbatica de paduri in comitatele feudali. Cu ocasiunea acést'a se dete din nou ordinu strínsu către colonelu si către toti oficiarii pentru padi'a padurilor; erá inse fórte reu, că despre o parte n'avéu cu ce plati padurarii, éra de alt'a in comunele amestecate provincialistii nu voiéu se scia de nici o regula introdusa la militari.

Vitele granitiariloru.

Éca si acilea o alta conscriptiune interesanta. Chiei'a dupa care s'au facutu acést'a este, că vitele cornute si copitate s'au distinsu cele de jugu si hamu de altele; la oi si capre nu s'a facutu nici o distinctiune; porcii s'au numeratu numai cei trecuti de doi ani.

Aci s'a luat conscriptiunea din anulu 1775, s'au aflatu: cai de hamu 2111; cai tînuti in munti 592; boi de jugu 7993; junci si vitiei 1820; vaci de jugu si de lapte 5275, vaci in munti 3135; oi 14.576; porci 9.059.

Comparându raportulu aceste cifre cu cele din 1771 ale conscriptiunei, afla unu sporiu cu totul neasteptatu, anume cai de hamu mai multi cu 78, cai la munte cu 179, boi de jugu cu 931, junci la munte cu 1262; vaci de jugu cu 520, vaci la munte cu 2001; oi cu 1511, porci cu 4467 mai multi.

Acestu sporiu ílu afla raportulu atátu in conscriptiunea mai exacta, câtu si in diliginti'a si silinti'a granitiariloru de a-si inmultí vitele, éra intre comune lauda pentru economi'a viteloru pe urmatóarele: Orlatu, Jin'a, Cujiru, Zeicanu, Barosu, Livadi'a, Vaid'a-recea, Margineni, Ohaba, Racasdi'a si Tohanulu; despre Vestemu si Racoviti'a se díce, că leau peritu multe vite in urmarea unoru bóle, éra la Racoviti'a si din caus'a multoru desertiuni ale locuitoriloru, cari precum se vede, mánáu si vitele cu sine. Aci se mai adaoga, că granitiarii cu câtu au vite mai multe de jugu, cu atát'a si lucra loculu mai bine; observa inse, că natiunea Valacha inca totu nu vré se-si fáca grajduri mai bune, mai sanetóse pentru vite, precum si că crutiá reu nutreíulu, din care causa vinu adesea in strimtóre, dar' că oficiarii 'si punu tóta silinti'a cá se-i puie si in punctulu acest'a la regula mai buna. Se mai spune că in dístrictulu Fagarasiului se afla granitiarii carii fácu comérciu cu vite, pe care le tînu in ernaticu prin muntii Valachiei si ai Moldovei si nu cadu spre greutatea altora.

Economi'a de albine.

In regimentulu intregu se aflasera la anulu 1771 numai 996 de cosiuri (uleu), éra in 1775 se aflara 1018, adéca numai cu 22 mai multe. Se observa inse, că acestu numeru s'au aflatu mai multu numai in 5 comune

din dístrictulu Fagarasiului, apoi in Orlatu, Tohanu, Hatiegu, Vetielu, Racasdi'a si Hasdate, éra in altele fórte puçine. Se pare in adeveru, că acestu ramu de economi'a au inceputu a fi fórte tare parasitu de către romani.

Venituri private.

Administratiunea militara incepuse a se ingrigi atátu de multu pentru inmultirea mijlóceloru de viétia a familiiloru granitiare, încátu tinea séma de tóte isvórele din care se tragea ori cá s'ar' fi potutu trage unu venitu mai mare pentru dinsele. Asia comissiunea sau adéca comandantulu de brigada afla, că dupa conscriptiunea din 1775 pe teritoriulu regimentulu antáiu erau 702 caldari de vinarsu, 47 mori de macinatu cu câte o pétra, 2¹/₂ puie pentru tieseturi de lána (panura).

Din lucrarea cu caldarile de vinarsu familiile respective au trasu pe acelu anu unu venitu de	6199 fl. 50 cr.
Din morile de macinatu	1845 „ 50 „
Din puie	46 „ —

In sum'a de: 8091 „ 40 cr.

Morile si puiele nu erau proprietatea familiiloru singuratece, ci ale consortiiloru de familii rudite, precum e pâna in diu'a de astadi. Morile erau in partea cea mai mare proprietate a familiiloru boieresci sau nobilitare. Administratiunea militara s'a incercatu se le rescumpere pe sam'a regimentulu si se le adaoge la asia numitulu fondu de provente; raportulu inse ne spune, că acelea familii libere tinéu la possessiunile si drepturile loru cu atát'a energia, încátu n'au voitu se le vendia nici pentru pretiuri intreite.

Ferberea de vinarsu erá usitata mai vètosu in comunele amestecate cu provincialisti, pe unde puté ferbe ori si cine. In comunele curatu granitiare erau 360 caldari, éra impartirea loru pe comune este in adeveru batatóre la ochi. Asia d. e. in Hatiegu erau 26, in Cujiru numai un'a caldare, in Vestemu 5; in Racoviti'a 8; in Orlatu nici un'a; in Lis'a 25; in Posiorit'a 12; in Margineni 22; in Buciumu 16; in Sebesiu 21; in Copacelu 18; dara in Ohab'a numai 4; in Desani 3; Netotu 4; Sinc'a 1; Vaid'a-recea 9; dar' in Tohanu erau 30, ér' in Tientiari tocm'a 142.

In aceste comune curatu militari comandantii in-griju, cá sè se fierba vinarsulu numai din cerealiile cele mai rele si din prune; de aceea, observa raportulu, că granitiarii incepusera a plantá barbatesce pruni in gradinele loru. In satele mestecate nu se poté tîné in acésta privintia nici o regula. Caldarele de vinarsu erau si ele inca pe atunci unu obiectu de contributiune; aceea inse intrá fórte anevoia. S'au cautatu mijlóce, prin care sè se póta trage din acelea óresi-care venitu pentru asia numitulu fondu de acrescentia, dar' pâna in anulu 1777 nu s'a potutu face nimicu, pentru-cá ómenii se opunéu.

Locuri de pascatiune.

Sub acésta rubrica se spune, că comunele puru militare au locuri de pasiane si munti de ajunsu — de

si nu in abundantia — pentru vitele lor, încatu acele se potu si inmultí. In cātu pentru comunele mestecate sau chiar' curatu provinciale se observa, că prin inaltierea pajorei c. r. dealungulu pe culmile muntiloru numai provincialistii au castigatu munti de intindere considerabila, éra regimentulu n'au castigatu din acelea nimicu.

Aci se intielege castigulu asia, că cu ocasiunea regularei anterióre de hotara, din Transilvani'a de un'a, dintre Moldov'a si Munteni'a de alta parte, s'au venitu mai multi munti la Transilvani'a.

Intre altele raportulu constata si aci, că mijloculu principale de subsistentia, pentru granitarii este totusi agricultur'a, despre care s'au vorbitu la loculu seu pe largu; numai despre comun'a Jin'a se observa, că acolo avèndu ea munti fórte bogati de érba, prasirea de vite inaintédia in mesura considerabile; éra semenaturi se facu numai de primavéra si cucurudiulu acolo se cóce fórte arare-ori, si apoi preste totu jinenii au aratura numai pentru semenatura de $548\frac{1}{4}$ galete, ceea ce este fórte puçinu. Aci generalulu vine éra la diferintiele jineniloru cu scaunulu Miercurei si-si descopere dorinti'a, cá loculu numitu Alb'a se li se dea lor, éra ei se dea in schimbu o parte de munte pentru pasiune. Se mai adaoge, că s'au incefcatu si prin gubernulu tieriei cá se induplece pe miercureni la acestu arangementu, că inse le-au fostu peste putintia. Au esitu apoi a comisiune mixta, care dupa multe discussiuni in locu de a scóte ceva la cale, au incurcatu si mai reu caus'a, pentru-că miercureni n'au voitu se dea jineniloru acele locuri sub nici unu titlu, nici chiar' in arènda. Dorinti'a jineniloru éra, cá loculu acel'a se-lu cultive pentru cucurudiu, căci precum constata raportulu de repetite-ori: mamalig'a érá chiar' si inainte cu 100 de ani nutrementulu principale alu poporului romanescu. Acésta portare a miercureniloru scandalisá pe comandanti cu atátu mai vèrtosu, că orasiulu Miercurea avèndu hotaru fórte mare, in alte timpuri au datu in cultivare d. e. la comun'a Carpenisiu pamenturi pentru 103 galete semenatura, la Sascioru de 22, la Apoldulu micu de 94, la Poian'a de 82, cu totulu la alte comune au lasatu spre cultivare 301 jugere sau de 602 galete semenatur'a. Se mai adaoge, că pe atunci miercureni mai lasau din prediulu Alb'a o parte mare cu totulu necultivata, dicèndu că nu e de nici o tréba. Noi scimu se pretiuimu prea bine marea iubire a ori carui poporu cá si a ori carui individu pentru dreptulu de proprietate; dupa ce inse in casulu de façia comunele sasesci submuntene si anume Miercurea s'au sciutu apará fórte bine, cá se fia scutite cu totulu de incorporarea in vre-unu regimentu granitariu; dupa-ce acea sarcina grea o luara asupr'a-si in partea meridionala a Transilvaniei numai romanii, si dintr'aceia multe comune de ale lor, care aveau hotaru fórte pucinu de cultivatu, erau in dreptulu loru cându pretindeau, cá cutare comuna care avea prisosu de hotaru inca si necultivatu, se le remita lor o parte, daca nu in recunoscinti'a servitiului, celu pucinu pe bani, pe lâng a unu pretiu moderatu.

Casse comunali.

Acestu asiedimentu de a intemeiá in comunele transilvane casse de bani, abia éra cunoscutu inainte de 100 de ani la sasi, éra in comitatele feudali nici nu visau de asia ceva. Administratiunea regimentului a sciutu se affe izvóre de venituri si pentru comunele singuratice preste totu pe unde acelea nu erau amestecate cu provincialisti. Acele venituri erau: a) pretiuulu taiatului si caratului lemneloru de arsu pentru domnii ofiçiari, caror'a li se dedè lemne din padurile comunali; b) pedepsele in bani, care se dictau in diverse casuri si intrau in cass'a satului; c) arènde mai mici, care se incassau pentru folosirea unoru locuri comunali; d) pretiuulu érbei, care se vindea din gradinile comunali de póme; e) tax'a ce se luá pentru pasiunea miristelor.

Din acele casse comunali se facéu cam urmatórele spese: regulari in comune, in strade si in riuri etc., diurne la deputati insarcinati cu portare de procese comunali, reparaturi la casele comunali si la alte edificii; in fine din acele casse se dedè inprumuturi sau anticipatiuni fara interese la granitarii, cari voru fi suferitu daune intr'unu modu sau altulu.

Aceste casse s'au infiintiatu in regimentulu I-iu numai din prim'a Novembre 1771, si se aflau in administratiunea comandantului, a primariului si a juratiloru comunei, éra lad'a avea dóue chie. Cu ocasiunea revisiunei din urma se aflase până in Ianuaru 1776, dupa tóte spesele coperite, o suma de: 1882 fl. 64 cr. in tóte ladile respectiveloru comune curatu granitiare. Din tóte cassele comunali cele mai bogate s'au aflatu a fi: Orlatu cu 224 fl. 3 cr.; Cujiru 212 fl. 15 cr.; Liss'a 177 fl. 41 $\frac{1}{2}$ cr.; Jin'a 99 fl. 5 $\frac{1}{2}$ cr.; Hatiegu 83 fl. 39 $\frac{1}{2}$ cr.; Sinc'a 73 fl. 33 $\frac{1}{2}$ cr.; Vadu 54 fl. 4 cr.; Ohab'a 45 fl. 25 cr.; Copacelu 49 fl. 11 cr.; Livadi'a 57 fl. 3 cr.; Racoviti'a 190 fl. 5 cr.; Tientiari 123 fl. 15 cr.; Tohanu 104 fl. 26 $\frac{1}{2}$ cr. etc.

In legatura cu institutiunea casselor comunale comandantele regimentului colonelulu Dombrovka tñuse inca la 1772 o specia de conferentia cu ómeni delegati in adinsu dela companii, intru care s'au desbatutu diverse proiecte relative la inbunatatirea starei locuitoriloru. Intre acestea érá: I-iu trei magazine de piatra coperite cu tiegle, cá sè se faca la Orlatu, la Hatiegu si la Vaid'a-recea pentru magazine de reserva de cerealii, in care toti locuitorii cāti au semenaturi celu pucinu de o galéta, in lun'a Novembre se-i administre in proporçiune câte pucine bucate, adeca numai câte o cupa dela semenatura de o galéta, din care inse totusi s'ar fi adunatu până la 369 galete pe anu. Aceste trei magazine aveau de scopu a se face din vendiarea cerealiiloru unu fondu pentru societate de pompieri, si totu odata pentru ajutorarea celorlu arsi in acelu intielesu, că dupa ce fondulu acela s'ar fi inmultitu in vre-o 15 ani din vendiarea bucatelor, casele arse ale ómeniloru sè se faca cu ajutoriulu comunu alu locuitoriloru, dara materialulu si profesionistii sè se platésca din acelu fondu. Dupa computarea colonelului o casa de granitarii compusa dintru o salisióra, o ca-

mera, o tindă și o bucătărie, avea să coste în acele timpuri 38 fl. 25 cr., lungimea edificiului era să fie 6 stângini 5 urme, lățimea 3 stângini, înălțimea până la grindă 9 urme. Colonelul înse presupune, că spre a reformă în modulul acestor casele locuitorilor să cere, că preste totu să fie câte doi zidari, 2 lemnari (bardasi), unu olariu, unu caramidariu, era restul lucrătorilor să cadă asupra locuitorilor. Muncă zidarilor, era calculată câte 15 cr. pe zi cu 8 fl. 45 cr.; a lemnarilor cu 3 fl.; ferestrele 4 fl. s. a. mai departe.

Din raportul acesta se vede totu odată, că aceste proiecte și planuri au dat multu de lucru încă și în anii următori, și că ofițarii regimentului în comunele amestecate aveau să lupte necurmatu cu privilegiile provincialistilor, și cu înrădăcinat'ă loră indolență.

Disciplin'a.

În statul militar disciplin'a are o semnificație superioară. La locul acesta raportul se ocupă mai multu numai cu îndatoririle ofițarilor, ale șefilor și primarilor de a îngriji de sănătatea omenilor și a vitelor; mai departe de a împedea și a pedepsi aspru bătăile dintre oameni; mai încolo de a împiedeca pre câtu să poată stricături cauzate prin esirea apelor; în fine se iau măsuri severe asupra desertiunii, a emigranților provinciali și a prevaricanților; se observă înse, că desertiunile între granitieri deveniseră mai rari, din contra la readucerea emigranților provinciali să cere dela companii unu zel extraordinariu. De aici se vede curățu, că fug'ă locuitorilor de iobăgia din Ardealu ajunsese la culme.

Introducerea Urbariului.

Sub acestu titlu înțelege raportul mai multu unu felu de descriere catastrală, conformu unui ordinu alu consiliului belic din 24 Aprilu 1773.

Arme de focu.

Aci aflăm unu inventariu, după care la reviziune s'au aflat în regimentu: 3440 puști, 2855 baionete cu țecă, 540 baionete fără țecă, 283 pistole pentru artileristi. Starea acestor arme se descrie aci pe largu, fără că să aiba vr'unu interesu specialu pentru noi.

Arme de incinsu (Seiten-Gewehr) și curelaria.

Aci se înscriu mai multe obiecte de armatură, începând dela steaguri, de care în regimentu se aflau pe atunci 6, apoi cisme ungurești 339 perechi, sabii 3039, traiste de patrone 2936, curele de puști 2773 etc., era la artileria 278 cartouche și alte puține obiecte, de care se cerea înainte cu o sută de ani la artileria.

Muniție și cremene de pușcă.

De acestea s'au aflat 50,332 patrone sau cartouche cu glonție (Scharfe Patronen), 10,066 cremene de

pușcă, și 855 cremene de pistole, apoi 156 libe pulbere de exercițiu.

Să mai vorbesc într'unu altu capitolu despre asia numitele recuizite de campanie (Feld-Requisiten), precum tobe, fluere, corturi, ploșce, caldări, castrone, coopereminte de arme, sapoie, lopeti etc., care toate să specifică cu de-a meruntulu în vre-o 7 rubrice, preste care trecem cu tăcerea.

Aprovisionarea monturilor.

Conformu regulamentului militei granitiere, asia numit'ă montura (uniforma, îmbrăcăminte militară) e datoriu fiescă-care granitieri să și-o cumpere elu însuși. Aci înse raportul să spună, că dela înființarea regimentului antăiu, adică dela 1765 până în 1777 dintre soldații granitieri înrolați la acestu regimentu numai 1643 granitieri aveau montur'ă de casă prescrisă în regulamentu; toți ceilalți granitieri mai erau îmbrăcați încă totu numai în vestimintele loră nationale usitate. Acest'ă venia de acolo, că pentru fondulu de montura să reținuseră până atunci câte 30, mai târziu numai 15 și 10 cr. dela acei soldați, cari erau comandați pe la cordone, și li să plătea pe timpul serviciului simbrior'ă însemnată la altu locu mai însușu. Cu toate acestea din protocoalele aflate cu ocaziunea acelei reviziuni la regimentu să vede, că din acele rețineri intrasera la fondulu de montura și anume:

Pe anul 1773	. . .	10277 fl. 39 ¹ / ₄ cr.
" " 1774	. . .	2015 " 25 "
" " 1775	. . .	3891 " 20 "
		sum'ă 16.124 fl. 24 ¹ / ₄ cr.

Mai rămasese unu restu din 1771 de 43 fl. 31¹/₄ cr. și asia sum'ă întreaga făcea: 16167 fl. 55³/₄ cr.

Din această sumă să facuseră monturile câte le aveau granitieri, și mai rămasese o rezervă de 3046 fl. 37⁶/₈ cr. Aci apoi urmădea specificarea materialelor cumparate, precum panuri (postavuri) de diverse culori, pansă de captusială, gaietane (sinore), bordure pentru sub-ofițari, chivere, nasturi de cioie (bumbi de alama), cravate și 1091 perechi de opinci, precum și 111 pantofe de chică (Zopf), căci adică până la imperatul Iosifu toți soldații mai portau încă perulu legatu în chică, și numai atunci au începutu a se tunde, înse asia, că introducerea tunsurii a costat mare greutate, pentru-că atâtu românii, câtu și alte popoare cu aristocrați cu totu să simțeau insultate și batjocorite, dacă cineva le propunea să se tundă.

La acestu capitolu comisarului belic nu ascunde împregiurarea, că fondulu de montura venise în disordine din mai multe cauze și ceru că să se reguleze câtu mai curându.

Quartirele ofițarilor, edificii și reparaturi.

Pe lângă o listă foarte amănunțită aflăm sub acestu capitolu câteva informații, care ne potu interesa, precum d. e., că la înființarea regimentului o parte considerabilă de quartire pentru ofițari a fostu dată dela

provinci'a Transilvani'a in stare buna, éra de atunci acestu mare principatu numerá pe fiesce-care anu câte 8000 fl. pentru edificari si reparaturi de cuartire, pâna cându mai târziu se infintiasé si unu fondu de edilitate (de cladiri). Cu tóte acestea mai lipséu inca multe cuartire, chiar' si in residenti'a regimentului la Orlatu, unde pâna atunci se chieltuiserá 12830 fl. pentru infintiare de cuartire. Reparaturi se facuserá pâna atunci de 2346 fl. 16³/₄ cr. Se mai cereau de urgentia pe la alte companii 7 cuartire de oficiari, carii erau siliti a locui in case tieranesci. Fusesé vorb'a cá sè se faca case de locuitu si pentru sub-oficiari, sergenti, corporali etc. adusi din strainatate; intr'aceea venise unu decretu, din care se culegea, cá scopulu comandéi supreme este, cá suboficiarii straini incetu cu incetulu se lipsésca cu totulu din regimentu si in loculu loru se iè servitiulu sub-oficiarii romani, carii apoi 'si aveau propriiele loru locuintie.

Iustiti'a in regimentu.

Despre acést'a ramura a administratiunei se mai vorbise si in partea prima a raportului. In Orlatu se aflá o comissiune judecatorésca compusa dintr'unu oficiaru de statu-maioru, unu capitanu, unu sublocotenentu, unu sergentu, unu corporalu, unu scutitu si unu soldatu gregariu; éra cá jurisconsulti erau cei doi auditori, primul si secundulu. In cause grave portá presidiulu insusi colonelulu, in altele maiorulu.

Regul'a erá, cá granitiiarii poteau se-si caute dreptulu loru fâra nici o piedeca in ori ce timpu, nu numai la comandantii de companii si de batalióne, ci si la comissiunea centrala din Orlatu; inca si mai multu: chiar' provincialistii, cari aveau vr'unu procesu cu granitiiarii, erau primiti fâra nici o greutate pe la comandantii, si daca se simtiéu nedreptatiti, veneau in cale de recursu la comissiunea centrala in Orlatu. Acea comissiune tiné regulatu judecata in fie-care luna, une-ori si mai desu, éra sententiele si deliberatele nu costau nimicu, nici pentru militari nici pentru provinciali.

Daca se intemplá cá se aiba granitiiarii judecata cu provincialii, atunci regimentulu prin auditorii si procuratorii sei mijlocia in câtu i erá cu potintia, cá granitiiariloru se li se faca dreptate. Raportulu inse mai spune si la loculu acesta, cá regimentulu avea se traga mari greutati ori-cându venia in contactu cu asia numitele „tabulae continuae“, adeca cu tribunalele comitatelor, care traganau causele cu ani intregi, luau multime de taxe si alte daruri, causându si alte spese celoru ce portau procese, atâtu granitiiari, câtu si provinciali (Taxen oder sonstigen Geschenke und Unkosten). In casu de acelea regimentulu erá silitu de multe-ori se faca complimente, sè se ie pe lângá nobili cu frumosulu, din cauza cá acestia se provocau mereu la legile si privilegiile loru, cum si la dreptulu loru consvetudinariu (obiceifulu tiei), adeca de a traganá judecatile câtu se puté mai multu si a suci nasulu legiloru.

(Urmédia.)

Directorulu de scóle Georgie Sincai.

(Urmare si fine.)

Din anulu 1784 sub Nro 8933 avemu unu extractu dintr'unu decretu gubernialu, din care aflamu, cá Georgie Sincai súbmisese gubernulu unu prea umilitu memorialu in caus'a sa personala, éra gubernulu îi dá resolutiune, cá si pâna candu comisarii voru fi gat'a cu raportulu loru despre fondurile din Blasiu, lui cá directoru alu scóleloru nationali i se assignédia pentru intertentiunea sa pâna la prim'a Novembre alu acelu anu din fundulu scóleloru nationale 30 fl., pe care are se-i ridice delacass'a camerala a tesaurariatului. Subscrisi: br. Samuel Brukenthal, Davidu Székely, Antonie Horváth.

↳ Totu din anulu 1784 sub Nr. 4018 Iuniu 22 gubernulu provocându-se la rescriptulu Majestatéi Sale din 28 Aprile, face cunoscutu episcopului, cá monarchulu ingrijatu de fericirea acestui poporu, a decisu a inbunatatí si largí scólele normale, ér' anume pentru ginteá Valacha (pro gente Valacha) au binevoitu cu indurare a decide, cá sè se infiintiedie dóuesprediece scóle primarie triviali, pentru a caroru sustinere au aplaciatu cu mare bunavointia 600 fl., totu-odata Majestatea Sa a poruncitu, cá conformu decretului seu regescu din 6 Augustu alu anului trecut, episcopulu se anumésca acele comune, in care au se fia infiintiate cele dóuesprediece scóle, si apoi se faca raportu càtra acestu gubernu, éra salariu pentru fia-care docente dela acelea scóle sè se platésca incepèndu dela 1 Novembre anulu 1784 câte 50 fl. din fondulu scóleloru nationali. Preste acést'a imperatulu mai decide totu in acelu rescriptu din 28 Aprile, cá la scól'a principala din Blasiu sè se mai adaoge inca o classa cu unu docente, a carui plata anualá se fia fl. renani 100. Cu acésta ocasiune gubernulu mai comunica episcopului inca dóue puncte, alu 7-lea si pe acelu din urma din decretulu regiú, dela 6 Augustu anulu 1783, si ilu provóca cá se nu lipsésca a se conformá prea inaltei resolutiuni. Subscrisi: Br. Samuel de Bruckenthal, Davidu Székely, Adamu Veres.

Decretulu susu citatu esise sub Nr. 4818. Gubernulu in locu de a'lu trimite episcopului intregu, îi dá numai unu extrasu din punctele 7 si 12. Acelu punctu 7 din decretu tineá, cá in câtu pentru partea economica administrativa a scóleloru satesci in comunele unde nu suntu patroni, acelea se fia administrate in viitoriu totu cum a fostu in trecut; dara cum? nu se spune. Comunitátiloru inse, imperatulu le impune si comanda, cá edificiiile scolastice se le tie totudea una in stare buna, éra acelesi comune se intindia acoloru dascali mai multu ajutoriu decâtu le-au datu pâna atunci „in naturalibus et victualibus“.

Acestea, díce imperatulu cá voiesce sè se implinésca asia precum se intempla in Ungari'a fórté bine, cá se incheia contracte intre comunitati si directori sau inspectori locali in favórea scóleloru. Éra in comunele, in care se afla patroni (dómni feudali), pe aceia prefectii comi-

tatoru, inspectorii scóloru nationali, sau chiar' si parochii sè se incerce in totu modulu a-i induplecá se doctedie mai bine pe dascalii scóloru nationali.

In punctulu 12 din decretulu regescu se díce: cà pentru-cá invetiatur'a baietiloru, cari voru se tréca la gimnasii din scólele normali, se nu le fia nefolositoare, auctoritatile scolastice sè se scie obligate in poterea ordinariloru anterióre ale monarchului a le observá strictu, prin urmare baietii, cari invetia in scólele normali se fia preparati mai bine pentru disciplinele gimnasiali; de aceea se priveghiedie cu rigóre, cá nici unu baiatu se nu fia admisu in clasele gimnasiali, daca n'au terminatu cele trei clase principali, din care trebue se aiba testimoniu sau dela inspectoru sau dela directoru.

Asia dara din aceste dóue documente din urma invetiamu, cà imperatulu Iosifu alu II. infiintiase in adeveru afara de scólele din Blasiu inca dóuespredieece scóle nationali romanesci pe teritoriulu marelui principatu alu Transilvaniei, éra acést'a s'au intemplatu numai cu 6 luni inainte de a sparge revolutiunea lui Hor'a, si totu cu acea ocasiune a mai amplificatu si scólele din Blasiu; totuodata acela-si monarchu se incercá a deschide baietiloru buni de romanu calea si la invetiaturi mai inalte.

O resolutiune din 26 Augustu 1784 Nr. 7849 adressata directorulu Georgie Sincai, directorulu scóloru din Blasiu, ne descopere o adeverata curiositate pentru timpulu nostru. Bietulu Georgie Sincai fusese insarcinatu cu revisiunea si prepararea cartiloru scolastice. Dupa ce si-a implinitu acésta missiune, Sincai se róga de gubernu pentru unu honorariu de 15 galbini; dara inspectorulu primariu Iosifu Mártonffy (preotu rom. cat.) s'a opusu, si asia gubernulu resolví lui Sincai numai o remuneratiune de 24 fl., din cari se-si platésca charti'a cumparata si pe copistulu, la care i-a dictatu, pentru-cá adaoge gubernulu, fondulu scolasticu este seracu si n'are de unde se dea mai multu, ér' acei 24 fl. se-i ridice dela tesaurariatu. Subscrisu: br. Brukenthal, Stefanu Costa. —

Tóte actele câte le deteramu pàn'aici in extractu emanaseru in limb'a latina, acù inse urmédia unulu in limb'a germana, sub Nr. gubernialu 1430 L. 52. Acestu actu gubernialu este o infruntare grea data directorulu scólei normale dela Blasiu. Gubernulu arata lui Sincai, cà a primitu cu neplacere scirea, cà directorulu nu se póta càtra episcopulu seu cu reverenti'a si modesti'a convenita, precum si cà in alte casuri uneori pierde din vedere bun'a cuviintia (das erforderliche decorum). Din caus'a acést'a i se da infruntare fórte seriósá si este dojanitu cà nu se póta conformu statului seu, inprejurariloru, in care se afla si pe care le cere interesulu scólei, care trebue se-i fia totudeaun'a inaintea ochiloru. La acestu actu nu e pusu anulu nici lun'a si diu'a; acum inse cá gubernatoriu ilu vedemu subscrisu, pe comitele Georgie Bánffy, éra cá secretariu pe unu Ignatius von.... connumele nelegibilu.

Noi mai cà amu cutediá se sustinemu, cà suferintiele cele mai mari ale lui G. Sincai s'au inceputu din epoc'a acestui intimatu gubernialu.

1785 Nr. 4391 din 26 Novembre. Despre infiintiarea celor 12 scóle romanesci nationale.

Subt acésta data avemu o suplica a directorulu G. Sincai adressata càtra tesaurariatu regescu alu tie-rei in Sibiiu, intru care Sincai díce, cà dupa-ce in anulu trecut, adeca 1784 din grati'a si clementi'a cesareo-regésca inaltulu gubernu regescu a binevoitu a infiintiá in acésta tíera dóuespredieece scóle romanesci nationale, si a dispusu cá docentii dela acelea aplicati cu salarie de câte 50 fl. renani pe anu, se-si traga acelu salariu dela cass'a din Sibiiu, s'a ivitu o greutate din caus'a distantiei càtorva comune, in care s'au asediatu acelea scóle, cà-ci adeca docentii respectivi sunt siliti a-'si primí salarielu loru deadreptulu din Sibiiu. Dnu inspectoru supremu alu scóloru nationali prevediuse acea dificultate, apoi si mijlocise cá unii dintre acei docenti se-si póta luá salarielu loru dela orasie cu casse publice mai apropiate; dara cu acea ocasiune s'au observatu tacere despre siepte scóle romanesci infiintiate, anume: la Reginulu ungurescu, la Milasiulu mare, la Szék, la Siomcut'a mare, la Santàu, la Almasiulu mare si la Abrudu. Dupa-ce docentii din acele siepte comune simtu mare greutate si intàrdiere la primirea salarielu dela Sibiiu, Sincai se róga cá inaltulu tesaurariatu se binevoiesca a dispune, cá docentii din Reginu si Milasiu se-'si póta luá salariulu loru dela comisariulu de finantie din Bistritia; celu din Secu dela provisorulu fiscalu din locu; celu din Siomcut'a dela perceptorulu salineloru Desiului; cei din Santàu si Almasiu dela perceptorulu de sare din Simleu, éra celu din Abrudu dela spanulu fiscalu sau dela provisoratulu din Zlatna. Sub acésta suplica scrisa latinesce, Sincai se subscrisu asia: Primarius scholae Nationalis Balázsfalvensis, et reliquarum Valachico-Nationalium Director.

Din acestu documentu aflamu inca odata pe siguru, cà acele dóuespredieece scóle romanesci comandate de càtra imperatulu Iosifu s'au fostu si infiintiati in adeveru, si inca tocma in anulu memorabile 1784. Asia dara inainte cu o suta de ani poporulu romanescu din Transilvani'a mai castigase si aceste dóuespredieece scóle pe lângá cele infiintiate din ordinulu consiliulu supremu militariu in mai multe comune din cele dóue regimente granitariu. Se mai scie apoi de câte o scóla elementara ici cólea, buna óra in Brasiovu si pe la câte unu schitu sau monastire mica, din câte remasesera in tíera nedate flacari-loru pe timpulu turburariloru religiósé impreunate cu infiintiarea regimentelu sub generalulu Bukow, precum s'au aratatu la altu locu in actele infiintiarei regimentulu I.

Din traditiune se vorbesce, cà in dilele lui Sincai s'aru fi infiintiatu la trei sute de scóle romanesci in Transilvani'a, si betranii, cari daca ar' mai traí ar' fi astadi de 100 de ani, sustíneau acésta traditiune; dara nóue nu ni s'au intemplatu se vedemu vre-unu documentu scrisu in acestu intielesu. Intr'aceea cunoscuta fiindu activi-

tatea extraordinaria a lui Sincai, este mare probabilitate, că elu avuse și scopulu acela de a înființá scóle câtu se póte mai multe in comunele romanesci, fàra a luá in nici o consideratiune greutatele piramidali, pe care le-ar' fi intimpinatu de siguru, atàtu din partea domniloru feudali carii nu voiéu cu nici unu pretiu, cá si romanii se-'si aiba scólele loru nationali, câtu si chiar din partea guvernului Transilvaniei.

Nr. 4391 din 2 Dec. 1785. Ací aflamu resolutiunea Tesauratului, cu care acel'a îndrépta pe G. Sincai cu suplic'a sa la guberniulu regescu; totuodata îi pune si alte dificultati in prospectu, din care se póta cunósce, că nici gubernulu nu-i va impliní rugamintea.

La loculu acest'a ne aducemu aminte, că pàna pe la 1838 totu se mai vorbia pe la Blasiu despre vre-o trei din acele dóuesprediece scóle romanesci înființate de càtra imperatulu Iosifu alu II-lea, care inca totu ar' mai vegetá, dara numai cá nesce plante lipsite de radiele sórelui si de plóia. Noi amu dorí fórte, cá ómeni betrani din acele 12 comune se binevoiésca a ne informá, daca se mai afla vre-o urma din acele scóle pe la comunele loru, si anume daca acei câte 50 fl. îi mai trage vre-unu docente cu dreptulu vechiu castigatu inainte cu 100 de ani; căci Dómne, multe drepturi de acelea castigate din betrani s'au pierdutu, sau din nesciinti'a, sau si lenea descendentaloru, fii, nepoti si stranepoti.

Decretu gubernialu din 8 Februaru 1788 Nr. ⁸⁸³ _{L. 26} îndreptatu càtra directorulu scóleloru normali din Blasiu G. Sincai in caus'a limbei germane cá studiu obligatu. In acestu decretu gubernulu Transilvaniei se provóca la unu mandatu prea inaltu din 9 Ianuariu alu aceluia-si anu coprinsu in forma de decretu alu curtiei, intru care se dice, că scopulu catalógeloru care se ceru pentru tinerii ce trecu din scólele normali in cele gimnasiali este: că sè se adeverésca, cumcà nici unu tineru nu a fostu primitu in clasele gimnasiali fàra cunoscinti'a limbei germane, dara cumcà din catalógele inaintate dela Blasiu la gubernulu tieriei nu se cunósce acea imprejurare, daca baietii intrati in gimnasiu cunoscu sau nu limb'a germana, asia dara gubernului i se impune, cá se stringa pe directiuni si pe professori la exacta observare a dispositiunei acesteia. Asia dara gubernulu obliga pe directorulu Sincai, cá se implinésca acea vointia prea inalta, se silésca pe docenti la implinirea aceleia cu cea mai mare grija, se si îngrijésca cá limb'a germana se fia invetiata alaturea cu limb'a materna si in scólele latinesci, pentru-cá asia tinerimea care apucase a invetiá limb'a germana in scólele nationali, se nu o uite in cele latinesci. Subscrisu comitele George Bánffy cá gubernatoru si Davidu Vajna cá secretariu.

Este prea bine cunoscuta lupt'a epocala a imperatului Iosifu portata cu popórele negermane ale monarchiei pentru introducerea limbei germane in tóte scólele si in tóte afacerile statului; dara totu asia e cunoscuta si resistenti'a inversiunata a aceluor popóra si mai alesu a maghiariloru in contr'a aceluor planu alu imperatului. Din alte acte, care se mai afla intre scrierile remase dela

G. Sincai in archivulu episcopiei gr. catolice dela Oradea mare, se mai vedu unele remonstratiuni ale aceluor directoru, ce e dreptu, nu indreptate in contr'a invetiarei de limb'a germana, ci numai in contr'a possibilitatii de a o invetiá pe aceea in Blasiu. Se pare inse totu din acelea raporturi ale lui Sincai, că imperatulu facea mare sila profesoriloru si directoriloru in favórea limbei germane, incàtu la unu timpu G. Sincai vení la idea cá se propuna gubernului, că dupa-ce sil'a este atàt'a de mare, atunci scólele din Blasiu se fia stramutate cu totulu in vre-unu edificiu publicu din vre-unu orasiu sasescu, unde baietiloru li s'aru dá ocaziune, cá pe lângã ceea ce invetia in scóla, sè se deprinda in limb'a germana in atingere cu poporatiunea din locu. Acestu decretu alu gubernului e scrisu in limb'a germana.

Nr. 8099 din 10 Octobre 1793. Decretu gubernialu. Resboiele cele mai crunte decurgeau in Europ'a din caus'a marei revolutiuni franceze. Imperiulu acest'a erá unulu din monarchiile cele mai incurcate in evenimentele din acea epoca mare. Cu venirea in anulu 1792 a imperatului Franciscu la tronul fiindu fórte mare lipsa de bani, si clasele privilegiate ne voindu nici atunci a se supune la platirea de impositie regulate, adunându-se in dieta votau numai asia numite subsidie (ajutóre) din casu in casu. In acelu anu s'au votatu unu subsidiu, care apoi se esplicase asia, că nu numai nobilii, ci si parochii, professorii si functionarii se platésca in óresi-care proportiune; s'au facutu inse si exceptiuni, prin care d. e. directori si profesori, cari își tragéu saracele loru salarie din unele fonduri publice, aveau se remáie scutiti de acea contributiune. Din intemplantare inse G. Sincai, care inca erá se fia scutitu, a fostu asupritu prin subtragerea din salariu. Sincai alérge la gubernu cu plànsóre in numele seu si alu profesoriloru din Blasiu. Gubernulu îi respunde, că asia este, căci decretulu din 2 Novembre Nr. 7836 din 1792 tine in cuvinte respicate, că parochi, professori si altii cari își tragu salariile din vre-unu fondu publicu, se nu fia siliti de càtra comitate a platí repartitiuni de acelea, de unde urmédia, că si lui Sincai i s'a facutu nedreptate, cá i s'au trasu din salariu; dar dupa-ce l'au platitu, acuma se cerce a regulá lucrulu cu inspectorulu scóleloru. Incàtu pentru profesori, aceia nu mai potu fi scutiti, pentrucà din intemplantare sumele impartite pe comitate si scaune au apucatu a se impartii si pe familii si individi. Asia dara profesoriloru li se dete negativa pe unu temeiu cu totulu nelegalu. Subscrisu: comitele Lupulu Kemény, Davidu Székely si I. Bedeus de Scharberg.

Acésta suplica alui G. Sincai, la care fi venise resolutiunea de mai susu, avea dat'a din 26 Septembrie 1793. De aici invetiamu celu puçinu atàt'a, că G. Sincai mai functioná cá directoru in Blasiu inca si càtra finea anului 1793, adeca dupa diece ani dela venirea lui Ioanu Bobu pe scaunulu episcopiei Fagarasiului, căci precum se scie Ioanu Bobu fusese alesu in 21 Octobre 1782, dara preconisatu numai in 15 Dec. 1783.

G. B.

Academii'a romana din Bucuresti.

(Urmare si fine.)

Comisiunea a hotaritu anume urmatoarele:

1. Ca documentele adunate de dlu Odobescu in arhivele ministeriului de externe din Paris se publice din fondulu publicatiunilor Hurmuzachi, combinandu-se cu colectiunea facuta mai inainte de dlu Tocilescu in bibliotec'a nationala din Paris, in urm'a insarcinarilor ce a primitu dela ministeriulu instructiunei publice. Aceste done colectiuni se completedia reciproc, pentru-ca documentele diplomatice ale Franciei inainte de circa 1650 au fostu depuse in bibliotec'a nationala si numai cele posterioare se afla in arhivele ministeriului de externe.

Colectiunile aceste voru forma doue volume, cari voru fi considerate ca unu suplementu la colectiunea lui Hurmuzachi, si voru coprinde intr'unu corpu documente ce s'au gasitu in Franci'a cu privire la romani si la toate relatiunile acelei tieri cu principatele romane pana la anulu 1814.

Indata dupa-ce comisiunea a luat u acea decisiune, s'a inceputu tiparirea documentelor. Pana acum s'au tiparitu din volumulu I 15 cole (112 pagine), coprinde documente pentru anii 1518—1595, parte nepublicate pana acuma, parte adunate din diferite publicatiuni. Volumulu alu II-lea s'a tiparitu aproape intregu in 88 cole in 4° (704 pagine), coprinde documente din anii 1781—1814. Pentru amendoua aceste volume se va face, pe langa unu indice chronologicu alu documentelor, si unu indice analiticu si alfabeticu alu numerulu si faptelor mai insemnate.

2. Colectiunea facuta de Hurmuzachi pentru epocile mai vechi ale istoriei romanilor, adeca inainte de anulu 1576, este foarte restrinsa. Documentele privitoare la acea epoca sunt respandite prin diferite publicatiuni istorice facute in Ungari'a si in alte parti. Comisiunea a decisu, ca colectiunea lui Hurmuzachi, pentru epoc'a anterioara anului 1576, se fia completata cu toate documentele privitoare la istori'a noastra, cate se voru fi publicatu pana acuma.

Cu pregatirea acestei lucrari comisiunea a insarcinatu pe dlu N. Densusianu si tot-o data a decisu a se procura din fondulu seu unele din publicatiunile, in cari se afla documente din epoc'a numita. Dlu Densusianu a inceputu lucrarea in lun'a Septembrie si de atunci a exploratu cu minutiositate mai cu seama bogatele publicatiuni ale lui Theiner si o mare parte din „Codex diplomaticus“ alu lui Fejér. Dsa a facutu extracte desvoltate din fia-care documentu si toate extractele s'au asediatu in ordine chronologica. Materialulu alesu si pregatitu in acestu modu pana acuma este suficientu pentru formarea unui volumu intregu.

Documentele pana acum'a studiate se raporta la epoc'a Cumanilor, la episcopi'a Milcoviei si a Cumanilor, la istori'a imperiului romano-bulgaru, corespondenti'a lui Joanitiu domnulu romanilor si bulgarilor cu pap'a Inocentiu III si incoronarea sa ca rege alu romanilor si bulgarilor, resbelele lui Joanitiu si Ionu Asanu

cu grecii si latini, invasiunea tatarilor, venirea turcilor in Europ'a, incursiunile lor in Tiera romanésca si Moldov'a si resbelele cu densii, in fine relatiunile internationale ale tierilor romane cu Ungari'a, cu Poloni'a si scaunulu papalu.

Lucrarea va continua in acestu modu, si tiparirea va incepe, candu toate documentele cunoscute voru fi combinate in ordine chronologica. In acestu modu vomu avea unu corpu catu se pote mai completu alu documentelor privitoare la istori'a romanilor, anterioara secolului alu XVII-lea.

O imbunatatire a acestei lucrari o datorimu bunavointiei dlui Obedenaru, alu carui zelu neobositu pentru lucrarile istorice ve este toturoru cunoscutu. Dsa a binevoitu a lua asupr'a-si insarcinarea de a face se colationedie cu originalele din Vaticanu unele cuvinte si mai alesu nume proprii, cari se paru a fi gresitu tiparite de Theiner. Colationarea acesta se face de catre paleografi deprinsi cu ast'feliu de lucrari. Numele proprii, a caroru descifrare presinta dificultati si nu este sigura, voru fi chiar facsimilate dupa originale.

Colectiunea documentelor privitoare la istori'a romanilor din secolii XIV si XV s'a imbogatitu printr'o forte pretioasa serie de 74 copii fotografice de pe documentele originale din arhivele imperiale dela Moscva. Aceste documente scrise parte in limb'a latina si alta parte mai mare in limb'a slavona, sunt tractate de ale domniloru Moldovei si Terei romanesci cu Poloni'a si alte scrisori privitoare la relatiunile tierilor romane cu acelu regatu. Ele au apartinutu arhivei de statu a Poloniei si despre aceste documente vorbesce Dogiel publicandu 17 dintre cele latine (Codex diplomaticus I, 597—623). Multe dintre documentele latine sunt numai resumate pe scurtu de Dogiel, era altele neamintite cu totulu. Acesta colectiune de celu mai mare pretiu a trimis'o academieii dlui colegu N. Kretzulescu, a carui rivna luminata pentru cercetarile istorice ne sunt de multu cunoscute.

d) Din colectiunea lui Hurmuzachi, indata dupa terminarea volumulu IV, partea a 2-a, s'a pusu la tipariu vol. V, care va coprinde documentele privitoare la anii 1650—1700. S'au tiparitu pana acuma 2 cole (8 pagine).

e) Din „Fragmente zur Geschichte der Romänen“ s'a publicatu in decursulu anului volumulu III (de 514 pagine), din care erau tiparite pana la sesiunea trecuta 24 cole. Acestu volumu coprinde studii asupr'a istoriei tierilor romane dela mörtea lui Mihaiu Vitezulu pana la pacea dela Carlovitz. Apoi s'a inceputu tiparirea volumulu IV, din care s'au tiparitu pana acum 23 cole (368 pagine).

Documente privitoare la istori'a romanilor culese de Eudoxiu de Hurmuzachi:

Astu-feliu publicatiunea Hurmuzachi contine astadi:

Vol. III, (1576—1599). Cu portretulu lui Mihaiu Voda Vitezulu.

Vol. IV, Partea I, (1600—1650). Cu portretulu lui Mateiu Basarabu.

Vol. IV, Partea II. (1600—1650). Cu portretulu lui Vasile Lupu.

Vol. V, (1650—1700). Sub pressa.

Vol. VI, (1700—1750). Cu portretulu lui Dimitrie Cantemiru.

Vol. VII, (1740—1818). Cu portretulu lui Grigorie Ghica.

Fragmente zur Geschichte der Romänen von Eudoxius Freiherrn von Hurmuzaki:

Vol. I, Istori'a romaniloru inainte de fundarea principatelor si istori'a principatelor dela fundarea lorü pàna la pierderea independentiei.

Vol. II, Istori'a bisericésca a romaniloru din Transilvani'a.

Vol. III, Istori'a principatelor romane dela mórtea lui Mihaiu Vitézulu pàna la pacea de Carlovitz.

Vol. IV. Sub pressa.

Fragmente din istori'a romaniloru de Eudoxiu baronu de Hurmuzachi. Tom. I.

III. Cercetari si explorari sciintifice.

Cu ajutoriulu sumelor pe cari camer'a le-a pusu la dispositiunea academie, ne-a fostu cu potintia in sesiunea trecuta a dispune unele cercetari sciintifice de naturi deosebite.

1. Colegului nostru dlui Odobescu i s'au pusu la dispositiune 5000 lei pentru a continua cu facerea copiiloru de documente din arhivele ministeriului de esterne din Parisu, cu privire la istori'a tieriloru romane. Acésta lucrare s'a continuatu, si in decursulu anului s'au primitu 46 fascicule (192—237), din cari unele continua colectiunea primita in anulu trecut, éra altele o completédia.

Acésta colectiune de documente va fi preste puçinu timpu publicata, precum s'a aratatü mai susu.

2. De asemenea in sesiunea trecuta ati pusu la dispositiunea colegului nostru George Baritiu sum'a de 5000 lei pentru a aduna documente istorice privitóre la romani. Dsa va face o relatiune despre lucrarile sale in acést'a privintia.

3. Colegulu nostru dlu V. Babesiu s'a insarcinatu, in urm'a cererei sale, cu facerea de cercetari archeologice in partile Banatului, spre care scopu i s'a pusu la dispositiune sum'a de 1000 lei. Dsa va binevoí asemenea a presentá academie relatiune in scrisu despre rezultatele obtinute prin explorarile dsale, fiindu de celu mai mare interessu, cá aceste relatiuni sè se publice in analele nóstre.

4. Prin nenorocitulü incendiu dela 24 Martiu ve aduceti aminte, cá bogatele si pretiósele colectiuni ale museului botanicu au fostu cu totulu nimicite. Spre a usiorá dorerea ce acésta perdere a causatu colegului nostru dlu dr. D. Brândza, activitatiei caruia se datorá formarea acelei colectiuni, dvóstra v'ati grabitu a pune la dispositiunea sa sum'a de 2000 lei spre a ajutá restabilirea acelorü colectiuni. Perderea cea mare a fostu recunoscuta de tóta tier'a si urmarea a fostu, cá museulu botanicu este astadi aprópe cu totulu restabilitu. Dlu

dr D. Brandza va binevoí a ve face o relatiune asupr'a starei colectiuniloru puse sub a sa directiune.

5. Dotatiunea museului de anticitati de 10,000 lei, s'a datu pe anulu trecutü academie de càtra camera, pentru-cá ea sè se cheltuésca sub controlulu academie.

Din acésta dotatiune jumetate a fostu destinata pentru diferite cumparari pentru museu. Acésta suma s'a cheltuitu aprópe intréga pentru mai multe obiecte cumparate in urm'a cereriloru directorului, dupa cum veti vedea din raportulu asupr'a operatiuniloru cassei.

A dou'a jumetate a fostu destinata anume pentru continuarea esplariloru archeologice dela Adam-Clissi si pentru aducerea la museu a anticitatiloru gasite in acea localitate. Dlu directoru alu museului a fostu impedicatu in acestu anu de a continuá aceste lucrari si din acésta cauza sum'a a remasu aprópe intréga necheltuita, inse este rezervata pentru a se cheltuí in anulu viitoru, conformu dorintiei gubernului.

IV. Concursurile.

Pentru sesiunea anului acestuia erau publicate trei premii; pe de o parte premiile anuale: „Marele premiu Nasturelu“, carele este a se decerne pentru o scriere in limb'a romana cu continutu de ori-ce natura, care se va judecá mai meritória printre cele publicate in 1881—1884; apoi „Premiulu statului Heliade-Radulescu“ care este a se decerne unei scrieri in limb'a romana cu continutu literariu, care sè va judecá mai meritória printre cele publicate in anii 1883 si 1884.

La aceste dóue premii s'au presentatu pàna la terminulu regulamentaru, 31 Decembre 1884, urmatórele publicatiuni, cari au fostu trimise fàra intardiere comisiei respective spre studiare:

1. Cursu elementariu de gramatica romanésca. Partea I. etimologi'a, de Vasile Ionescu. Iasi 1884.

2. Legile istorice, care explica limb'a romana, de Vasile Ionescu. Iasi 1884.

3. Ludovicu XIV si Constantinu Brancovénu. Studii asupr'a politicei franceze in Europ'a resariténa de Ionescu-Gionu. Bucuresci 1884.

4. Memoriile geologice ale scólei militare din Iasi. Memoriulu I. Studiile geologice si paleontologice asupr'a unorü terémuri tertiare din unele parti ale Romaniei, de G. Cobălcescu. Bucuresci 1883.

5. Studie asupr'a constitutiunei romaniloru sau explicarea pactului fundamentalu din 1 Iuliu 1866, de G. G. Meitani. Fascicul'a IX. Bucuresci 1884.

6. Manualu sau calaus'a cetatianului in materie judiciara, de Ioanu Radoi. Bucuresci 1884.

7. Negriad'a, epopea nationala, de Aronu Densu-sianu. Partea II. Bucuresci 1884.

8. Teori'a lui Rösler. Studii asupr'a staruintiei romaniloru in Daci'a Traiana, de A. D. Xenopolu. Iasi 1884.

9. Raportulu generalu anualu asupr'a invetiamentului, presintatu dlui ministru de instructiune publica si culte, de Spiru C. Haretu. Bucuresci 1884.

10. Revoluțiunea lui Hori'a in Transilvani'a si in Ungari'a, 1784—1785, scrisa dupa documentele oficiale, de Nic. Densusianu. Bucuresci 1884.

11. Elemente de terapeutica si materie medicala, de dr. Z. Petrescu. Partea I. Vol, I, II, III. Partea II. Bucuresci 1884.

12. Manualu de archeologie biblica, de Isidoru de Onciulu, Cernauti 1884.

Totu pentru acestu anu mai erá publicatu si concursulu premiului Lazaru pentru celu mai bunu „Stidiu asupr'a agriculturii, industriei si comerçului in Romani'a“. La acestu concursu nu s'a prezentatu nici unu manuscrisu.

V. Colectiunile.

In decursulu anului, dela sesiunea generala trecuta pâna acum, colectiunile nôstre s'au imbogatitu intr'unu modu cu totul neobicinuitu. In specialu bibliotec'a este astadi mai mare decâtu de dóue ori câtu erá in anulu trecut. Comissiunea bibliotecii ve va arată mai cu deameruntulu, cum s'a imbogatitu bibliotec'a si ce s'a lucratu in decursulu anului pentru tînerea ei in buna ordine. Eu me marginescu a ve comunicá urmatórele:

1. Amu avutu fericirea a primí in lun'a Iuliu a anului trecut in localulu nostru pretiós'a biblioteca, pe care camer'a a cumparat'o pentru academie dlu dela D. C. Sturza dela Schei'a. Acésta biblioteca, compusa din 7487 volume, fâra a socoti dubletele, este unu adevératu tesauru pentru stiudiile nôstre istorice. Ea a fostu formata in cursu de mai multe diecimi de ani si indreptata in specialu asupr'a istoriei romanilor. Possedemu intr'ens'a o multime de publicatiuni din cele mai rare si mai pretiósé pentru istori'a nôstra; vomu aminti numai o colectiune fórte bogata de editiuni vechi a cronicarilor si istoricilor poloni. Cu acésta biblioteca amu mai primitu si 143 volume manuscrise, o pretiósá colectiune de documente originale romane si transilvane din secolii XV—XVIII si mai multe monede romanesci.

2. Prin daruri si schimburi s'au inmultitu bibliotec'a nôstra in acestu anu asemenea fórte multu. Numerulu volumelor primite in acestu modu trece preste 1820.

3. Inca inainte de sesiunea trecuta localulu bibliotecii nôstre nu mai erá indestulatoriu pentru asiadierea tuturor cartilor. Dvóstra prevediendu o parte din crescerea bibliotecii, a-ti dispusu facerea unei nóue instalari pentru asiadierea partiei, care nu mai incapea in cea vechie. Acésta lucrare s'a executatu intocmai dupa cererea facuta in sesiunea trecuta de comissiunea bibliotecii si aprobata de dvóstra.

De si instalarea acést'a este facuta câtu a fostu cu potintia mai incapátore, totusi in urm'a creșterii enorme a bibliotecii, ea nu este de ajunsu pentru instalarea sistematica a tuturor cartilor. De aceea din ce in ce mai multu devine urgenta necesitatea unui localu propriu alu academei, in care se se póta face instalari suficiente pentru bibliotec'a nôstra, care in cursu de puçini ani a ajunsu a fi cea mai pretiósá in tíera. Avemu viua sperantiá, cà gubernulu M. S. Regelui se va grabi câtu

mai curèndu a inzebra academi'a cu unu localu potrivit cu trebuintiele sale.

4. Colectiunea numismatica. In decursulu anului spiratu s'au prezentatu favorabile ocaziuni, prin cari amu potutu imbogati fórte multu colectiunea nôstra de monede vechi romanesci prin insemnate cumparari.

Numerulu bucatiloru cu cari a crescutu colectiunea este de circa 1200, tóte moldovenesci. Din acésta numerósá colectiune, 575 de monede sunt dela Bogdanu Voivodu si 470 dela Petru Musiatu, celelalte dela diferitii domni. Exemplariile in numeru asia de mare din monedele lui Bogdanu si ale lui Petru Musiatu au o insemnatate considerabila din mai multe puncte de vedere: pe de o parte se potu alege din ele exemplarie de o conservatiune buna, pe de alta parte voru potea servi la facerea de schimburi cu alte cabinete numismatice, si in fine servescu spre a ne dá o idea despre circulatiunea numerariului in anumite epoce si despre cantitatea monedelor batute de diferiti domni.

5. Colectiunea de documente istorice a crescutu prin diferite daruri, intre cari voiu aminti cu deosebire colectiunea compusa din 78 documente in copii si 10 in originalu, daruita de dlu membru corespondentu Obedenariu. Aceste documente pretiósé pentru istori'a romanilor au fostu colectate la Rom'a si daruite de dlu Obedenariu pe lângá o relatiune asupr'a directiunii ce ar trebui data cercetarilor istorice romane in arhivele si bibliotecile Romei.

Prin cumparare s'au procuratu 470 documente romane din diferite epoce si de mai multe feluri.

V. Din cele ce am avutu onóre a ve expune in capitolele precedente ati vediutu, domniloru colegi, cà colectiunile nôstre de totu felulu au crescutu in anulu trecut intr'unu modu cu totul neobicinuitu. Acésta creștere a inmultitu in proportiune lucrarile ce trebuiescu facute pentru punerea si tînerea colectiunilor in buna renduiala. Cu tóta straduinti'a cu care a lucratu personalulu fórte restrinsu alu cancelariei nôstre, elu nu a potutu birui tóte operatiunile câte reclama acésta creștere de materialu. De aceea ni se impune necesitatea de a mai mari personalulu cancelariei, mai alesu fiindu-cà tóte colectiunile nôstre trebuie ordinate intr'unu modu definitiv, dupa sisteme rationale si bine studiate, spre a potea apoi continuá pe aceea-si basa si eu orenduirea materialeloru, cu cari de acum inainte se voru imbogati. Aceste organisari ceru, pe lângá unu studiu seriosu asupr'a metódeloru, fórte multa lucrare materiala, cum sunt copiare de titlurile cartiloru, facere de inventarii pentru documente etc., pentru formarea diferiteloru catalóge cari sunt hotarite de regulamentulu bibliotecii votatu de dvóstra in sesiunea trecuta. Delegatiunea va veni in acésta privintia cu propuneri inainte dvóstra, spre a satisface si aceste trebuintie ale servitiului internu alu academei nôstre.

VI. Spre a incheia raportulu asupr'a lucrariloru din cursulu anului, am onóre a ve espune resumatulu:

operatiuniloru casei academiei in anulu nostru budgetaru 1884—1885.

Secretarul generalu

D. Sturdza.

Raportulu d-lui secretariu generalu D. Sturdz'a asupr'a lucrariloru facute de Academia in sesiunea generala din 1885, cetitu in siedinti'a de inchidere la 19 Martie v.

Domniloru colegi!

Sesiunea generala, pe care o inchidemu astadi, a avutu 26 siedintie. Am avutu fericirea, cá dóue din aceste siedintie se fie presidate de M. S. Regele, Augustulu protectoru alu Academiei.

In siedintiele acestea domniile-vóstre v'ati ocupatu de diferite lucrari, parte aduse in discutiune de program'a prezentata de delegatiune la inceputulu sesiunii, parte aduse in desbatere de cátra sectiuni.

Me voiu margini a insemna numai lucrarile principale, cari au ocupatu siedintiele nóstre.

In siedinti'a dela 2 Martie, d-vóstre ati ascultat relatiunea d-lui Hasdeu asupr'a marei lucrari lexicografice despre limb'a romana, provocata in sesiunea trecuta prin actulu de inalta generositate a M. S. Regelui. Sectiunea literara si dupa dens'a Academ'i'a intréga a aprobatu lucrarea d-lui Hasdeu, ér' M. S. Regele a binevoitu a da o noua dovada de inaltulu seu interesu pentru studiulu si cultur'a limbei romane, luandu asupr'a sa si cheltuieile de tiparire a acestei mari lucrari.

Pe lánge acésta d-vóstre ati avutu a ve ocupa de alte dóue lucrari lexicografice asupr'a limbii nóstre: Un'a propusa de cátra d. profesoru si membru corespondentu al Academiei I. U. Iarnik, care se oferise a face pentru Academie unu dictionariu, in care sè se cuprinda tóte cuvintele si formele culesse din literatur'a poporala romana, atátu in prosa, cátu si in versuri; cealalta provocata de o propunere prezentata de d. Nicolae Ionescu, si privitóre la facerea de cátra Academie a unui dictionariu romanu, care se servésca de dreptariulu limbii. Amendóue aceste propuneri au fostu studiate de sectiunea literara, care a luat prudent'a hotarire de a nu mai incepe deocamdata o nóua lucrare lexicografica, si de a asteptá publicarea celu puçinu a unei pàrti insemnate din dictionariulu, la care lucréza d. Hasdeu si din care mai multe specimene au fostu deja prezentate Academiei.

In siedinti'a plenara d-vóstre ati aprobatu decisiunile sectiunii literare in acésta privintia.

Cestiunea ortografiei a ocupatu si in acésta sesiune unu locu insemnatu in desbaterile nóstre. Acésta discutiune se continua din anulu trecut si privia unu singuru punctu din modulu nostru de scriere, anume, daca trebuie se continuamu a scrie pe „ mutulu finalu la cuvintele flexibile ori nu. Cestiunea fiindu in sine delicata, sustínuta si combatuta cu putere, nu ati crediutu cá este bine a da unu votu asupr'a ei, remánendu a continuá cu modulu de scriere intrebuintiatu până acum.

Càrtile prezentate la premii s'au luat in cercetare. Discutiunile facute, mai cu séma in comisiunea insarcinata cu aceste lucrari, au aretatu cá s'au prezentatu in acestu anu mai multe publicatiuni de valóre. Din cele dóue premii, cari erau a se da in acestu anu ati acordat numai unulu, si anume premiulu Heliade-Radulescu, care s'a datu d-lui N. Densusianu pentru publicatiunea s'a Revolutiunea lui Hori'a, in urm'a raporturiloru d-loru Baritiu si Hasdeu, cari améndoii au constatat meritele mari ale acestei càrti din punctulu de vedere alu metodei científice si alu obiectivitatiei, cu cari sunt studiate intrins'a faptele, de cari se ocupa. Prin premiarea acestei càrti, Academi'a a afirmatu intentiunile sale de a incuragia lucrarile facute dupa legile si principiile sciintiei. Cartea d-lui Densusianu, a disu d. Hasdeu in raportulu seu, este „o lucrare fórté conscientiósa, care va „contribuí multu a inchide pe viitoriu in Romani'a epoc'a „istoriografiei melodramatice, dupa cum s'a inchisu de „cátu-va timpu aceea a filologiei sentimentale.“

Afara de acésta scriere se mai aflau intre cele prezentate si altele de o valóre insemnata. Voiu amintí; 1. Memoriulu geologicu alu d-lui Cobàlcescu si 2. Terapeuticu d-lui Petrescu. Cu tóte aceste atátu comisiunea premiiloru cátu si plenulu Academiei au fostu de parere, cá nici unei'a din aceste scrieri nu se póte acordá marele premiu Nasturelu. D-vóstre ati crediutu cá celu mai mare premiu alu academiei, dupa intentiunea fundatoriulu seu, nu póte fi acordata decátu scrieriloru de o valóre si insemnate cu totulu superióra. Pentru a recunósce inse meritulu scrieriloru d-loru Cobàlcescu si Petrescu, Academi'a i-a numitu membrii corespondenti.

Din partea sectiuniloru s'au prezentatu mai multe lucrari. Dintre acestea voiu amintí memoriulu d-lui Papadopolu-Calimachu despre unu poemu slavonu din secolulu alu XII-lea, in care se afla mai multe date privitóre la istori'a Romaniloru.

Dela sectiunea istorica a venitu o propunere, care a fostu aprobata de d-vóstra, cá d. Urechia se fie insarcinatu cu facerea unei nóue editiuni a scrieriloru lui Mironu Costinu, dintre cari un'a este inedita. A-ti luat mèsurile trebuincióse, pentru-cá acést'a lucrare sè se póta terminá in decursulu anului.

Pentru a ajutá, intru cátu ne permitu mijlócele, publicarea poesiloru poporale, a-ti acordatu d-lui Marianu unu ajutoriu de 500 lei pentru tiparirea colectiunii sale de descàntece. Cu parere de réu ne-am vediutu in neputintia de a da de asta-data ajutoriulu nostru pentru publicarea bogatei si pretiósei colectiuni adunate de d. G. Dem. Teodorescu. Avemu sperantia cá totusi se va publicá in curéndu acésta colectiune, care este cea mai bogata si mai variata dintre cele publicate până acum.

Pentru studiarea dialectulu macedo-romanu a-ti decisu a cumperá traductiunea Apostolului, facuta in acelu dialectu de cátra reposatulu Tomar'a.

Pentru premiulu Heliade-Radulescu, care este a se da 1888, dupa recomandarea sectiunii literare, a-ti decisu a se propune subiectulu: Nunt'a la Romani, studiu istorico-etnograficu comparativu.

O însemnata parte din timpul acestei sesiuni a fostu ocupată cu cercetarea si examinarea diferitelor lucrari indeplinite sau incepute in decursulu anului de către delegatiune, conformu decisiunilor luate in sesiunea trecută; precum si cu cercetarea administratiunii financiare a Academiei.

In urm'a propunerii facute prin raportulu generalu prezentatu la inceputulu acestei sesiuni, a-ti luat u dispositiunile necesarie pentru facerea unei noue si complete editiuni a operilor lui Nicolae Bălcescu.

Discursulu de receptiune alu venerabilulu colegu Fl. Porcius a fostu pentru noi o serbatóre, pentrucă am potutu privi toti cu multa bucurie rezultatele unei îndelungate activitati îndreptate cu staruintia si iubire spre investigatiuni scientifique.

Zelulu neobositu alu marelui nostru cetatienu Ioanu Bratianu, pe terenulu culturei noastre nationale, a decisu Academi'a a indepliní o dorintia de multu simtita de noi, toti proclamandu-lu in unanimitate de membru onorariu alu ei.

Viulu interesu ce a purtatu totdeauna Ex. Sa Sir W. White, ministrulu M. S. Reginei Engliterei, pentru tíer'a noastră, si in specialu pentru Academie, v'a indemnatu a-lu alege membru onorariu.

A-ti alesu de membru corespondentu alu sectiunei istorice pe Ex. Sa d. Eugen Schuyler, fostu ministru plenipotinte alu statelor-Unite in Romani'a, in a cărui istorie a lui Petru celu mare, evenimentele privitóre la Romani sunt studiate cu o deplina cunoscintia a cronicarilor nostri.

Inchidemu sesiunea generala a acestui anu cu acelu strigatu, care pornesce cu iubire si devotamentu din inimile noastre a tuturor: Se traiasca MM. LL. Regele si Regin'a, Augustii membrii si protectori ai Academiei.

Insciintiare.

Dupa decisiunile luate de Academi'a Romana in sesiunile de până la anulu 1885, concursurile propuse de Academia sunt cele urmatóre:

I. *Premiulu Nasturelu-Herescu* din Seri'a B, de 4000 lei, se va decerne, in cursulu sesiunii generale din Martie-Aprile 1886 unei cărti scrise in limb'a romana, cu continutu de ori-ce natura, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie până la 31 Decembre 1885.

II. *Premiulu Statului Lazaru*, de 5000 lei, se va decerne in cursulu sesiunii generale din Martie-Aprile 1886 unei cărti scrise in limb'a romana, cu continutu sciintificu, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1884 până la 31 Decembre 1885, sau celei mai importante inventiuni sciintifice facute dela 1 Ianuarie 1884 până la Decembre 1885.

NB. Concurentii la aceste premii voru bine-vof a trimite la cancelari'a Academiei Romane in Bucuresci — Palatulu Univesitatii — operele lor, cari voru fi in conditiunile de timpu

aci însemnate, in câte 12 exemplare, până la 31 Decembre 1885.

III. *Marele premiu Nasturelu-Herescu* din Seri'a B, in suma de 12000 lei, se va decerne in cursulu sesiunii generale din Februarie-Martie 1889, unei cărti scrise in limb'a romana, cu continutu de ori-ce natura, care se va judeca mai meritoria printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1885 până la 31 Decembre 1888.

NB. In privinti'a premiilor „Nasturelu Herescu“ se punu in cunoscintia publiculu urmatórele dispusetiuni din codicilulu repositulu intru fericire C. Nasturelu-Herescu:

B. Premii pentru opere publicate.

„In totu anulu Societatea Academica Romana va avé a premia, din veniturile fondulu Nasturelu, o carte tiparita originala, in limb'a romana, care se va socoti de către Societate ca cea mai buna publicatiune aparuta in cursulu anului.

Inse aceste premie voru fi de dóue specie:

1. In trei ani consecutivi, de-a rendulu, se va decerne câte unu premiu de patru mii lei, Nr. 4000 L. n. minimum, la cea mai buna carte aparuta in cursulu anului espiratu;

2. Ér' in alu patruea anu se va decerne unu premiu fixu de lei 12,000, carele se va numí „Marele premiu Nasturelu“, operei, care va fi judecata cá publicatiunea de capetenie ce va fi aparutu in cursulu celor patru ani precedenti. Acestu premiu nu se va poté decerne unei lucrari, care va fi obtinutu dejá unulu dintre premiile anuale, de câtu defalcându dintr'insulu valórea premiulu precedente.

Operele ce se voru recompensa cu acésta a dóu'a serie de premie voru tractá cu preferintia despre materiile urmatóre:

a) Scrieri serióse de Istoria si sciintiele accesorii ale istoriei, preferindu-se cele atingatóre de istori'a tieriloru romane;

b) Scrieri de Religiunea ortodoxa, de morala practi'ca si de Filosofia;

c) Scrieri de Sciintie politice si de Economia sociala;

d) Tractate originari despre Sciintiele esacte;

e) Scrieri enciclopedice, precum Dictionare de istorie si geografie, in cari sè intre si istori'a si geografi'a Romaniei; Dictionare generale sau partiale de sciintie esacte, de arti si meserii, de administratiune si jurisprudentia, si alte asemeni lucrari utile si bine intocmite;

f) Carti didactice de o valóre însemnata cá metodu si cá cuprinsu;

g) Dictionare limbistice in limb'a romanésca mai alesu pentru limbile antice si orientale, adica limb'a latina, elena, sanscrita, ebraica, araba, turca, slavona vechia, si altele;

h) Publicatiuni si lucrari artistice de o valóre seriósa, adica relative la artille plastice, architectur'a, sculptur'a, pictur'a, gravur'a si chiar' opere musicale serióse, pe cari aceste tóte Societatea Academiei Romane le va poté apretiá atunci, când 'si va intinde activitatea ei si asupr'a tuturor materiloru de Bele-Arti;

i) Scrieri de pura literatura romana, in prosa si in versuri, precum poeme, drame și comedii serióse, — mai alesu subiecte nationale, — si ori-ce alte opere de inalta literatura. Acestor'a mai cu séma asiu dorí sè se acórde Marele Pre-

miu Nasturelu, cându voru fi judecate cá avendu unu meritu cu totulu superioru, spre a se da astfelu o incurajare mai puternica desvoltarii literaturii nationale.

La acestea se mai adauga urmatóarele dispositiuni luate de Societatea Academica.

1. La concursurile acestoru premii se potu presentá si opuri preinnoite in nóue editiuni, cari se voru fi retiparitu in cursulu anului de autori in viétia.

2. Dupa cuprinderea chiar' a testamentului, traductiunile din limbi straine sunt escluse dela concursu; se va face inse exceptiune pentru acele traductiuni de pe opuri straine clasice, cari:

a) sau prin dificultatile invinse ale unei perfecte reproduceri in versuri romanesci, voru constitui adeverate opuri literare ale limbei romane;

b) sau prin adnexarea de elucidari si de note sciintifice, cu totulu proprie traducatoriului, isi voru fi insusitu meritele unoru lucrari originale in limb'a romana.

3. Cartile premiate de Academi'a Romana din alte fonduri ale sale, sau cele tiparite din initiativ'a si cu spesele ei, nu potu intrá la concursu pentru premiile Nasturelu de seria B.

4. Premiile Nasturelu din seri'a B, se potu acordá nu numai unoru opuri complete, ci si partii unui opu tiparitu in cursulu anului, cu conditiune in sa, ca acést'a parte sè fie de valórea si de intinderea unui volumu si nu de alu unei simple fascióre, (minimum 400 pag. formatu in 8° garmondu).

5. Premiarea unei párti a unui opu la unu concursu anualu, nu impiedica premiarea unei alte parti a aceluia-si opu la unu concursu posterioru.

6. Opurile anonime si pseudonime voru puté fi admise la concursulu cártiloru tiparite, iar autorii lor, spre a primí premiile acordate, voru trebui se justifice proprietatea lor.

IV. *Premiulu Statului Heliade-Radulescu* de 5,000 lei se va decerne, in sesiunea generala din Martie-Aprilie 1886, celei mai bogate colectiuni de arii populare romane.

Colectiunile voru trebui sè intrunésca urmatóarele conditiuni:

1. Ariile se fie arangiate pentru clavieru si la melodiile cántate din gura, pentru clavieru si voce, cu insemnarea cuvintelor sub note.

2. Se fie insoçite de q indicare pe câtu se va potea mai completa a publicariloru anterióre de melodii romane.

3. Sè arate locul si impregiurarile in cari au fostu adunate melodiile cele nóue.

Terminulu presentarii colectiuniloru la concursu va fi pâna la 31 Decembrie 1885.

V. *Premiulu Statului Lazaru*, de 5,000 lei, se va decerne in sesiunea generala din Martie-Aprilie 1887 celei mai bune lucrari in limb'a romana asupr'a urmatoriului subiectu:

„Flor'a descriptiva a unui judetiu din Romani'a“ dupa alegerea concurentului.

Manuscrisulu trebuie sè cuprindia materie pentru 300—400 pagine de tipariu in 8° garmondu.

Terminulu presentarii manuscriseloru la concursu va fi 31 Decembre 1886.

VI. *Premiulu Alexandru Ioanu Cuz'a*, de 4.000 lei se va decerne in sesiunea generala din primaver'a anului 1887 celei mai bune disertatiuni in limb'a romana asupr'a urmatoriului subiectu:

„Istori'a Romaniloru in Daci'a Traiana, de la Aurelianus pâna la fundarea principateloru Moldov'a si Tiér'a Romanésca“.

Intinderea operatului va fi de 20 cóle de tipariu in 4° micu sau 8° ordinaru cu litere cicero. Terminulu presentarii manuscriseloru va fi 31 Decembre 1886.

VII. *Premiulu Statului Heliade Radulescu*, de 5,000 lei, se va decerne, in cursulu sesiunii generale din Martie-Aprilie 1887, unei cárti scrise in limb'a romana, cu continutu literaru, care se va judeca mai meritórie printre cele publicate de 1 Ianuarie 1885 pâna la 31 Decembre 1886.

VIII. *Premiulu Statului Heliade Radulescu*, de 5,000 lei, se va decerne, in sesiunea generala din Martie-Aprilie 1888, celei mai bune disertatiuni scrise in limb'a romana asupr'a urmatoriului subiectu:

„Nunt'a la Romani. Studiu istorico-etnograficu comparativu.“

Usurile nuptiale trebuescu studiate in varietatile loru dupa tóte provinciile romane, comparându-se cu nunt'a la vechii Romani si la popórele neo-latine pe de o parte, cu nunt'a la vecinii Româniloru (Slavi, Unguri, Greci, Albanesi) pe de alta, de unde sè reésa apoi dela sine o conclusiune istorico-etnografica.

Manuscrisulu va trebui se cuprinda materie pentru 200—300 pagine de tipariu in 8° garmondu.

Terminulu presentarii manuscriseloru la concursu va fi pâna la 31 Decembre 1887.

NB. Manuscrisele relative la premiile de sub Nrii IV, V, VI si VIII se voru presentá anonime, purtându o devisa, care va fi reproducusa pe unu plicu sigilat, continédu numele concurentului.

Academi'a isi reserva dreptulu de a tipari in publicatiunile sale lucrurile ce se voru premia.

Constantinu Al. Rosetti,

marele romanu si patriotu, distinsulu publicistu luptatoriu pentru dreptu si libertate, martiru alu convictiuniloru sale, nascutu in 2 Iunie 1816, dupa unu morbu greu si indelungu a repausatu in nóptea din 7/19 spre 8/20 Aprile 1885 deplânsu cu torenti de lacrimi de cátra famili'a sa si se póte díce cu totu dreptulu, de cátra tiér'a intréga. C. A. Rosetti se póte numí cu totu dreptulu persóna istorica din cele mai eminente. Pâna a-i vedé biografi'a sa bine scrisa, depunemu si in acést'a fóia testamentulu seu si ultimele sale cuvente:

Bucuresci. An. 1884 Sept. in 29, (Oct. in 11).

Acumu vre-o cinci ani am scrisu unu testamentu. Eu erá si personalu si politicu.

Acelu testamentu a arsu séu a disparutu, cá multe alte obiecte, in incendiulu de care amu fostu bantuitu la 25 Ianuariu trecut.

Acumu nu mai facu unu testamentu, scriu numai aci câteva cuvinte pentru ai mei.

Esprimu sociei mele simtiemintele mele de recunoscintia pentru fericirile de totu feliulu ce mi-a datu pe tóta diu'a si pe tóta ór'a, de la 31 Augustu 1847 si pân' acumu.

Totu-déun'a buna si dulce pentru toti; totu-déun'a devotata pentru toti; totu-déun'a senina, a respânditu in juru-i lumin'a si căldur'a adeveratei virtuti si adeveratei fericiri; aceea de-a lucrá, de-a iubi, de-a iertá, de-a se sacrificá, fàra a cere alta respłata de cātu multiumirea de-a invèlui pe toti cu nesfirsit'a ei iubire, pentru a le indulci ori-ce suferintia fisica séu morala. Ea m'a facutu se iubescu viéti'a pentru a putea se facu, ca prin fáptele mele se meritu a fi iubit de dèns'a si pentru cá se potu se sorbu fericirea ce inteliginti'a, bunatatea si dulcea ei veselie respândesce in giurui-i. Déca suferu de plecarea mea, este numai pentru durerea cei-i va da aceast'a despartire. O rogu dér' a face pentru mine si sacrificiulu de-asi domni durerea pentru a urma de-a respândi seninatatea in giurulu aloru nostrii. Credu cá fiii si fi'a ei voru luptá cu tarie pentru a face se nu simtia unu minutu macaru, cá nu mai sunt lãnga dèns'a; credu cá printr'o necurmata blandetie voru mangaia-o.

Esprimandu-i din nou simtiemintele mele de admiratiune, de iubire si de recunoscintia, o rogu cá impreuna cu fia si fii nostrii se implinésca ultimele mele rugaciuni.

Se nu se faca pentru inmormentarea mea nici o ceremonie.

Totulu sè se faca cum s'a facutu si cu Mircea.

Unu singuru preotu de miru.

Carulu simplu cu doi cai.

Nici-unu doliu, nici in camere, nici la pórtã, nici chiar pe cai.

Nici o invitare, ci numai unu simplu anuntiu, prin diariu fàra invitare.

Nici o parada si nici gendarmi. Politi'a se fie sigura cá lumea n'are trebuintia de gendarmi, pentru cá bun'a cuviintia se fia respectata.

Acum o dorerósa pentru mine cestiune materiala.

Amu datorii. Speru cá amicii cari voira dupa incendiu se faca o subscriptiune pentru a-mi daruf o casa, voru face cev'a pentru a se platí aceste datorii. Déca nu, soci'a si fii mei voru tipari câte voru gasi din scrierile mele, si póte cá publiculu le va cumpará, pentru cá se platésca datoriele ce cu adèna durere silitu amu fostu a face¹⁾.

Amu luptatu cu tarie, pentru nationalitate si pentru libertate, dar' fàra cea mai mica ura pentru nimeni. Rogu dar' cá cei cari i-am combatutu se me erte, déca aspru amu fostu in lupta, asigurându-i cá nu ur'a, ci iubirea m'a facutu se combatu.

¹⁾ Aci se gasescu urmatórele cuvinte:

„Déca guvernulu si Camerile voru voi a platí detoriile séu a face unu dar' sotiei mele, o rogu se-lu primésca, căci calomni'a nu va mai avea nici o putere cându eu nu mai sunt.“

In urm'a unei sfátuiri cu d-na Rosetti, acestu adaosu a fostu suprimatu de C. A. Rosetti.

Recomandu tuturoru si mai cu séma filorú mei, se iubésca poporulu si pe satiani si se lupte cu iubire pentru fericirea tuturoru. O imbratisare ficei si filorú mei si ultim'a rugaciune tuturoru a ingriji si mângaiã pe soti'a mea.

Ultimele cuvinte ale lui C. A. Rosetti.

Pàna in ultimele momente, C. A. Rosetti si-a pastratu tóta inteliginti'a vorbindu adesea cu ai sei despre sórtea tie-rei si dându sfaturi amiciloru cari nu l'au parasitu nici unu momentu.

„In vechime dîse elu celoru pe cari si chiamase vèdiendu cá mórtea sosesc, betrànulu satului, cându se simtia slabindu, cându credea cá i-a venitu sfarsitul, chiamá copii lui si le spunea ceea ce credea cá trebue se faca, ceea ce credea cá este bine; le spunea cá mai are o dî séu dóue de traitu si cá ia chiamatu cá se-si ia diu'a buna dela densii; totu ast'-feliu am facutu si eu, v'amu chiamatu pe voi cari me iubiti, cá voi se spuneti celoru-alalti ceea ce credu in privinti'a familiei, in privinti'a vóstra, in privinti'a starii actuale de lucruri; care sunt parerile mele in privinti'a vechiei si nóuei generatiuni si ce trebue se faceti voi“.

Dupa-ce le espuse vederile si dorintiele sale, C. A. Rosetti fi sarutá cu iubire.

Ultimele cuvinte pe care le-a pronuntiatu au fostu privitóre la diariulu Romanulu, pentru tiér'a nóstra si in parte pentru muncitori si satiani, „de a càroru sórte trebue se ne preocupamu mai cu séma.“

Din parte-le satianii au fostu cei cari i-au datu ultim'a mângaiere aratându-i cá-lu cunosc.

M. S. Regin'a, indata ce a aflatu despre incetarea din viétiã a dlui C. A. Rosetti, a scrisu d-nei Rosetti o scrisóre, in limb'a englesa, exprimându-i partea ce ia la durerea care lovesce famili'a Rosetti si intrég'a tiéra.

M. S. Regele, insotitu de-unu adjutantu de serviciu a facutu o visita de condolentia d-nei M. Rosetti.

Ministrii aflati in capitala au venitu in corpore se faca o visita de condolentia familiei Rosetti, apoi d. Dim. Sturdz'a a inmànuatu Dómnei Rosetti urmatóreã adresa in numele Consiliulu de ministri:

„Dómna!

„Romani'a încerca adi o pierdere nereparabila in unulu din cei mai ilustru sei fii. In timpuri intunecate si dureróse, societatea romana a datu nascere acelei generatiuni, a carei un'a din cele mai viui espresiuni este C. A. Rosetti.

„De aprópe jumetate secolu, Rosetti si ilustrii sei amici au tînutu o lupta gigantica pentru tiér'a loru. Nu au fostu fapte mari, la a càror'a pregatire si esecutare elu se nu fi participatu. In epoc'a desteptarii 1836, in 1848 cându poporulu marinimosu se miscei, in 1857 cându tóte clasele societati arata vointi'a natiunii, in 1859, 1866, 1878, 1881, când Romani'a afirma si pune ea in sa-si in esecutare a sa vointia, unire, guvernul constitutionalu, independintia, regatu, la tóte aceste mari acte Rosetti se gasesce intre fruntasii conducatori.

„In totu-déun'a Rosetti a invetiatu pe Romani respectulu ce se datoresce omului; in totu-déun'a elu a cautatu se-i deprinda cu ideile mari de libertate si de progresu. Cu afabilitatea lui, cu energi'a lui, cu patriotismulu lui puru si desinteresatu, elu a ajunsu se védia in tíer'a lui realisandu-se tóte acele dorinti, care la inceputu pareau a fi numai visuri.

„Éca pentru-ce, dómna, perderea lui Rosetti este atátu de simtita.

„Cá Romani, cá guvernul, cá membrii ai partidei liberale, dati-ne voia se ne asociamu durerii de care patrunsa, adi cându intrég'a societate romana pórtá doliulu pentru perderea nemuritoriului cetatianu C. A. Rosetti.

Generare *St. I. Falcoianu, G. Lecc'a, D. Sturdz'a, R. Mihai, C. Nacu.* Dupá Famili'a.

✓ *Conferent'á profesoralá in Blasiu.* Profesorii dela gimnasiile provinciei metropolitane din Blasiu, dorindu se infintieze o reuniune in interesulu invetiamentului, la staruinti'a Esc. Sale parintelui mitropolitu dr. Ioanu Vancea, alesera câte trei reprezentanti, cari dimpreuna cu directorii, se intrunira mercuri dupa Pasci la Blasiu in o conferentia, la care asista cá comisariu ministerialu si prodirectorulu Alesandru Pál din Clusiu. La acésta conferentia luara parte, dela gimnasiulu din Blasiu directorulu Antonelli si profesorii Germanu, Alesandru Uilacanu si Hosszu; dela Beiusiu directorulu Petru Mihutiu, profesorii Buteanu, Rosiu si Lesianu; dela Naseudu directorulu Ciocanu, profesorii Maximu Popu, dr. A. P. Alexi si dr. Tanco. Conferent'á a tinutu trei dile, in care restimpu s'a lucratu unu proiectu de statute pentru fitórea reuniune si s'au adusu mai multe decisiuni cu privire la uniformitatea in manualele de scóla, precum si cu privire la prelucrarea unoru manuale mai bune din punctu de vedere didacticu. S'a vorbitu si de ortografi'a etimologica estravaganta si s'a constatatú cá ór'a ei a batutu. Multi — scrie „Fóia biserica“ din Blasiu — ar' fi doritu cá la o atare conferentia se participe tóte gimnasiile, la cari limb'a propunerii este cea romana. Si in adeveru cá din punctu de vedere didacticu asia cev'a ar' fi avutu nu putine avantagiuri. Inse dupa-ce legea nu cunósce decátu institute confesionale de invetiamentu si nu si nationale, asia o reuniune pe o atare basa ar' fi astadi nerealisabila, din care cauza opiniunea comuna a fostu cá se se faca celu putinu atát'a, cátu se póte.

„Scól'a Practica“, magazinu de lectiuni si materii pentru instructiunea primara, de Vasile Petri, nr. 11 si 12, pro februarie si martisoru, cu care se incheie tomulu III, are urmatoriulu sumariu: Saturarea celoru 5000 de ómeni. Lectiune practica din istori'a biblica. — Rom'a si Tarentolu. L. p. din istori'a universala, schitiata dupa principiile lui Herbart. — Primávér'a, L. p. din invetiamentulu intuitivu. — Tractarea Legendariului: Cioroiulu si Vulpoiulu. L. p. din Limb'a materna. — Lun'a. L. p. din geografi'a astronomica. — O pagina din trecutulu instituteloru de invetiamentu din Naseudu. —

Miopi'a scolariloru. — Conspectu despre starea unei pomarii (formularii.) — Varietati. — Bibliografie. — Invitare de prenumeratiune la „Scól'a Practica“, tomulu IV, care se incepe cu numerulu pro aprilu si consta pe anulu intregu (aprilu 1885 — marte 1886) 3 fl. pentru Austro-Ungari'a si 10 lei noi pentru Romani'a. Prenumeratiunile a se adresá la redactiune in Naseudu (Naszód, Transilvani'a.)

✓ *Lumina electrica in Bucuresci.* Printr'unu contractu incheiatu intre ministeriulu domeniiloru si casa Hess Wolff et Comp. din Vien'a sa, convenitu ca acestu din urma se predea si se instaleze complectu tóte aparatele de iluminatu cu electricitate a palatului din Bucuresci, afara de lampele incandescente. Pretiulu cu care s'a acordatu acésta furtunitura e de lei 61,025 in auru, in care nu se cuprinde taxele vamale s'au comunele.

Termenulu de predare si instalare a aparateloru s'a fixatu pàna la 15 Septembrie 1885.

Invitare de prenumeratiune

la

„TIMISIANA“

✓ Cu inceperea dela 1/13 Aprile a. c. am infintiatu fói'a acést'a, alu carei numeru primu, cá numeru de proba, l'am trimisu tuturoru cunoscutiloru nostri, si binevoitoriloru tieraniloru romani.

Nu amu crutiatu nici spese nici ostenele cu intemeierea, si nu le vomu crutiá nici pe viitoriu cu sustinerea ei, pentru cá am simtitu si simtimu lips'a unei foi pentru sateni, scrisa in limb'a priceputa de densii. Gratularile si imbarbatarile primite din mai multe parti — dela tieranii nostri — ne intarescu in credinti'a acésta, si totuodata ne intarescu puterile pentru lupt'a la care ne-am angagiatu.

Deschidemu dara abonamentu la fói'a nóstra rogandu pre toti domnii preoti, invetiatori si càturari romani se ne spriginésca modest'a intreprindere, cu atátu mai vertosu, cá pretiulu ei este de totu moderatu ast'feliu, încátu si celu mai seracu omu se si-o procure — ér' mariméa si cuprinsulu fóiiei dà privilegiu destulu — celoru ce o dorescu — a se indeletnici in cetirea si scrierea limbei romane.

Pretiulu fóiiei e urmatoriulu:

Pana la finea anului 1885	3 fl.
„ „ „ luni Septembrie	2 „
„ „ „ „ Iuniu	1 „

Abonamentele se facu cu multa inlesnire prin asemnari postale (Posta-utalvány Postanweisung).

De la diece esemplare se dà colectantelui unu esemplariu gratuitu.

La cerere, trimitemu numeru de proba bucurosu ori si cui, si fara plata.

Temisiór'a

Administratiunea
„Timisiane“